

Les Bibliothèques Virtuelles Humanistes

Extrait de la convention établie avec les établissements partenaires :

- ces établissements autorisent la numérisation des ouvrages dont ils sont dépositaires (fonds d'Etat ou autres) sous réserve du respect des conditions de conservation et de manipulation des documents anciens ou fragiles. Ils en conservent la propriété et le copyright, et les images résultant de la numérisation seront dûment référencées.
- le travail effectué par les laboratoires étant considéré comme une « œuvre » (numérisation, traitement des images, description des ouvrages, constitution de la base de données, gestion technique et administrative du serveur), il relève aussi du droit de la propriété intellectuelle et toute utilisation ou reproduction est soumise à autorisation.
- toute utilisation commerciale restera soumise à autorisation particulière demandée par l'éditeur aux établissements détenteurs des droits (que ce soit pour un ouvrage édité sur papier ou une autre base de données).
- les bases de données sont déposées auprès des services juridiques compétents.

Copyright - © Bibliothèques Virtuelles Humanistes

G. Fourier à Dijon.

J. Bourguignon

✓
Y
N°

~~3pc~~
~~3pb~~
g.

• sta que se viven o 2
tres estancias

248

A.E.

DE ABVS V LINGVAE

Græcæ, in quibusdam vocibus
quas Latina usurpat, AD MO-
NITIO Henrici Stephani.

350

MESS

EIVSDEM TETRASTICHON.

Qui non Græcus erat, vocatus barbarus olim:
At quæ Græca prius, barbara facta queror.
Huic Graecum manes grates agitote libello:
Barbaries eius nanque fugatur ope.

ANNO M. D. LXIII,

Excudebat Henricus Stephanus.

H E N R . S T E P H A N V S
lectori φιλέλλων.

DVM QVAE D A M de Latinæ linguae abusu commētarer, voces nonnullas à Græcis quidem oriundas, sed à Romanis ciuitate donatas, in eatum numero inueni de quibus agendum mihi erat. Postea verò quum typographicæ occupationes cursu illius operis interrupissent, cōtigit nec-sio quomodo ut ἐργον mihi esset quod futu-rum erat πάρεργον. Placuit enim intercaloci de vocum illarum simûlque aliarum qua-rundam abusu, dum memoriæ hærebant, aliquid διπλασίας. Quo labore mirum ni à doctissimis etiam quibusdam viris grati-am ineam, quod in iis quos patefaciā erro-ribus nonnulli sint quos à se quoque com-mitti si quis eorū negauerit, eum suis ipsius scriptis conuictum dabo, & tanquam suo si-bi gladio iugulabo. Nec tā mirabor tamen illud (quoniam hoc potissimum seculo ve-rū esse experimur Catullianū illud, *Omnia sunt ingrata: nihil fecisse benignè est*) quām nimiror iamnūc, tam politum seculum tam horridam barbariem in quibusdam voca-bulis retinuisse. Nā ad superioris seculi ho-mines quod attinet, nihilo magis in illis ta-lles errores mirari oportet,

*Quām tumidum guttū miramur in Al-
pibus, aut quām*

In Meroë crassō maiore infante mamillā.

Tunc enim cautela regulæ Bartolicæ regnabat, *Græcū est, non legitur*. Ideoque vox *presbyter* Græciæ originem suam debere nō dicebatur, sed eius etymō erat, *præbēs suis iter*. Siue, vt alii iocose παρεπομολογουμένοι dicebant, *bibens præ aliis ter*. Vnde quidam in libello qui *Anima fidelis inscribitur*, querens de corruptela morū quæ tūc téporis erat in presbyteris, *Ah periit (inquit) hodie nobilis illa interpretatio, Presbyter, quasi Præbens iter. Et rectius potest interpretari. Bibens præ aliis ter*. Siquādo verò aliquid Græcismi aut Græcitatis (vt loquebantur) subodorari poterat, tum verò dignam se etymologiā comminiscebantur. vt, *Diabolus ex Dia, id est duo: & Bolus, id est morcellus. quod diabolus duos morcellos de homine faciat: unū de corpore, & alterū de anima*. I alia, inquā, nō est quod miremur: nisi in niedis tenebris lucē quærēdā esse putemus. Nunc verò postquam illæ pulsæ fuerūt, mirū est reperiri qui præludentē sibi grāmaticē, & ipsum quoq; vsum, loquendi magistrū, cotemnant, & le ὑπὲρ τὰ σημαδία πηδᾶν nō videat. Huius autē rei testis locupletissimus erit hic libellus. Vale.

A D M O N I T I O
 DE ABVS V LIN-
 G V AE G R AE C AE,
 in quibusdā vocabulis quæ
 Latina usurpat.

Autore Henrico Stephano.

*De Græcis quibusdam nominibus in quo-
 rum genere peccatur. CAP. I.*

STYMBOLVM & Symbola conferre, di-
 cere solent eorum etiam plerique qui
 minimè in ordinem ita cogendi sunt ut in
 vulgo numerentur: quum tamē dicendum
 sit, symbolam conferre, & symbolas. Hoc e-
 nim fœminino, non illo neutro, usi compe-
 riuntur qui nobis supersunt Latini comicci,
 Plautus & Terentius, si fides veracibus ex-
 emplaribus habeatur. Et meritò certe huius
 enim fœminini hac in significatione fre-
 quēs est usus cū aliis scriptoribus Græcis, tū
 verò comicis, apud Athenæū: at illius quod
 neutrum est, nullus. Eubulus OEdipode,

a. i.

2 H E N R. S T E P H. A D M.

Οὐκέτι δὲ πεπνον ή φίλον την ηγένετο
Καλέσαις, ἐπὶ ταῖς συμβολαῖς ἐπερχόμενος,
Φυγαῖς γάρ οἴτο, μηδὲν οἴκοθεν λαβάν.

Elegantes verò sunt & hi duo qui proximè
præcedunt ibidem iambici: ex quibus etiam
apertior illorum sensus esse potest.

Οὐ πεῖτος δέραν ταῖς ὄτεις δειπνεῦν αὐτῷ,
Δημοπηὸς λύτρος, ὡς ἔοικε, Τεῦ Χόπος.

Quos quinque versus Græcos istis Latinis
quinque non malè reddi posse arbitror pe-
nè ad verbum: & quidēm retinendo vocem
Græcam συμβολαῖς, de qua nunc agitur, sed
Latinis eam literis scribendo:

*Aliena qui cœnare primus repperit,
Mente populari præditus, opinor, fuit.
At qui vocatos ad suam cœnam hospites
Aliosve amicos symbolas poposcerit,
Sit ille profugus, efferens domo nihil.*

Vt autem Græcis comicis, sic & Latinis, in
palliatis præsertim comœdiis vocem hanc
placuisse videmus. Plautus Sticho,

*--eò condixi in symbolam
Ad cœnā, ac eius conseruū Sagarinū Syrū.
Et tribus versibus interiectis,
Iam hercle ego per hortum amicam trāsi-
bo meam,
Mi hanc occupatum noctem: eadē symbolā
Dabo, & iubebō ad Sagarinū cœnā coqui,*

DE ABVS VLING. GR. 3

Mirum est autem, in editionibus typographicis prioribus, uno quidem in loco *symbolam*, at in altero *symbolum* scriptū esse: quum tam paruum sit inter hos interuallum, & de vna eadēmq; re, quinetiam ab uno eodēm que sermo habeatur. Quod nō aliunde cōtingisse puto quām quòd posterior locus meliori sorte quām prior, quēpiam ὥδη ἀπῶται latuerit, atq; ita audacē vel potius temerarium eius calatum effugerit. Sed alii non itidem talem calatum seu talet manum euaserunt: quorum ē numero est hic, in Curculione,

Symbolorū collatores apud forū pīscatoriū.
Exdem enim editiones quas dixi nobis exhibere vocem *symbolū* pro *symbolam* in illo priore Stichi loco, hīc itidem genituum *symbolorum* pro *symbolarum* exhibent. Sed in recentioribus editionibus audacia ὥδη ἀπῶται seu ὥδη ἀπῶται repressa fuit. Felicius certè actum fuit cum quodam Epidici loco, vbi voci *symbolae* eorum nemo manus attulit:

*Sine meo sumpta paratæ iam sunt scapulis
symbolæ.*

Fortassis autem ideo saluus & incolmis hic locus mansit, quòd non intelligeretur, & huius vocis alia planè hīc quām in locis illis

a.ii.

videretur esse significatio : quum tamen ad illā omnino alludat poeta, iocosa metaphora (more suo) vtens , & συμβολαὶς vocet τὰς οὐρανολόγιας τάπητας : tanquam videlicet verbero ille non vnius sed plurium manibus verbera esset accepturus: sicut συμβολαὶ non ab uno sed à pluribus penduntur. Lepidè etiam addit (vt discriben inter has & illas ostendat) *Sine meo sumptu.* quod non animaduerterunt qui hæc verba nō sequentibus sed præcedentibus iunxerunt.

Apud Terentium verò serò tandem vox hæc integritati suæ restituta fuit : quum hæc lectio in editionibus plurimis, ex recentioribus quoque, visatur,

--*echo, quid Pamphilus? quid symbolum
Dedit, canauit.*

quum legendum esse constet *symbolam*, ex veterum etiam codicum autoritate , & nominatim Vaticani. Hunc tamē potissimum locum errori originem præbuisse credibile est , quod hunc comicum multo plures terere solitos fuisse quam alterum sciamus. Hinc igitur manauit fortassis mendosum illud loquendi genus , *symbolum suum aliquam in rem conserre.* Adeò vt minimè dubium sit quin emendatè loqués doctissimus linguae Græcae Budæus, à mendose loquen-

DE ABVS V LING. GR.

tibus reprehensus sit, in hoc loco priorum Annotationum in Pandectas: *His Pandectis coagmētandis septem & triginta iuris-consulti symbolas contulerunt: ex quorū verbis Digestorum leges, velut centones, consarcinatae sunt.* Evidenter vel hic locus *symbolam & symbolas* cum quoque in iis qui producti fuerunt locis legisse testari posse videatur. Non ignoro interim fuisse qui de hoc apud Terentium errore admoniti, *symbolum* de annulo posse intelligi dicerent. Et sānè malam causam melius quām ita defendi non posse existimo, idque propter locum quendam Eunuchi: & quod *symbolum* peculiariter etiam dictum de annulo fuisse ex Plinio didicerimus. Sed Plauti locus cuius tergiuersationi occurrit: & ipsum quoq; Donatū in altera significatione accepisse (quæ & conuenit loco, & statim lectori in mente venit) in sequentibus docebo.

Auos tamen nostros ad hunc scopulum offendisse minus mirum est, quām esse nūc quoque multos qui ad eum offēdant. Multo etiam magis mirandum est, Lexici illius quod meum Thesaurum Græcæ linguae proximè præcessit, autoritatē (siqua modō esse debet vel potest innumerabilium propè mendaciorum conuicti Lexici autoritas)

a. iii.

errorem illum confirmari. In eo enim scriptum est, σύμβολον vel συμβολὴν, itidemque Latinè *symbolum* vel *symbolam*, esse collectam, συναγάγειν, siue collectitiam cœnam. At in paucis hisce verbis multipliciter mentitur quicunque est illius libri auctor. Primum enim falsum est, Græcè σύμβολον, falsum est item Latinè *symbolum* eundem usum habere quem σύμβολὴν & *symbolam*. Deinde etiamsi hoc illi concederetur, cui persuaderbit, aut unde probabit, pro ipsa etiam cœna collatitia accipi σύμβολὴν, vel *symbolam*? Scilicet τὸ ἀπὸ σύμβολῶν δεῖπνον, huic Lexico fidem habentes, vocare poterimus σύμβολὴν. Verum ut de nomine σύμβολον pergam dicere, quum meum Thesaurum excuderem, omnes quos vel memoria mihi suggerebat, vel in eius subsidium repositos habebam locos, excussi, nec ullum tamen eius significatio[n]is ἐδιέβραψ ex ampli inueni. At in illo præclaro Lexico ea confirmatur loco Terentii,

-symbolum Dedit, cœnauit.

quum *symbolam* eum ibi scripsisse, veteres codices testentur, ut dixi. Additur vero & aliud eiusdem poetæ locus in Eunacho,

Heri aliquot adolescētuli coimus in Piraeo,

In hunc diem ut de symbolis essemus.

Sed quomodo obsecro, fidem hic locus fa-

cere potest, quum *symbolis* non minus à *symbola* quàm à *symbolum* esse possit? Ad Plautinum autem locū quod attine*t* (quem & ipsum attul*i*) nihil minus credendum est quàm poetam illum, postquā dixisset *symbolum*, statim eandem vocem in alio genere repetiuisse, dicentē *symbolam*: sed potius miraculo quodam factū esse ut vox quæ temerarii cuiuspiam correctoris oculos non fugisset in præcedentibus, eos fugeret in iis quæ sequebantur, & quidem minimo interuallo. Superest Auli Gellii siue Agellii locus, qui tanquam firmissimum causæ præsidium, ibi affertur. Is enim libri sexti caput decimumtertium his verbis claudit, *Talia apud Taurum symbola, & alia, quæ erant secundarū mensarū, ut ipse dicere solitus erat, θεωρήσατε.* Sed quod firmissimum præsidium prima frōte videri potest, valde infirmum esse aperte ostendam. Primum enim facile *symbolæ* in *symbola* deprauari potuisse, sicut apud Plautum & Terētium, nemo negauerit: deinde *talia* posse retineri, etiam si *symbolæ* legamus, obscurum non est: faciam certè ut obscurum non sit. Illius enim capitilis hoc est initium, *Facilitatum obseruatūmque hoc Athenis est ab iis qui erant philosopho Tauro unctiores.* Quum domū suam

a. ivi.

nos vocaret, ne omnino, ut dicitur, immunes.
& ἀσύμβολοι veniremus, coniectabamus ad
cænulam non cupedias ciborum, sed argutias
quæstionū. Et paucissimis verbis interiectis,
Querebantur autem nec grauia nec veren-
da, sed εὐθυμίαται quædam lepida & mi-
nuta, & florentem vino animum laceſſentia.
Postquam autem horum exempla propo-
ſuit, tandem verbis illis caput claudit, *Talia*
apud Taurum &c. Hæc enim quum ita sint,
non video quomodo quis negare queat *ta-*
lia referri posse vel potius debere ad illa quæ
quærebantur, εὐθυμίαται etiam ab eo ap-
pellata. ut nimirum per appositionem (vt
loquuntur grammatici) dicat, *talia*, fuisse
symbolas, id est cōferri solita fuisse tanquam
symbolas, siue symbolarū loco. Atq; ita nec
talia symbola, nec *tales symbolæ* scribi necesse
fuit. Sed credibile est audacem alioqui li-
brarium, ad mutādum *symbolæ* in *symbola*,
audaciorem etiam à præcedente voce *talia*
fuisse redditum. Cæterū obſeruatione o-
biter dignū est in illo Gellii loco verbū *con-*
iectabamus: quo usus est potius quām ver-
bo conferebamus, vt quasi natuam vim
τοῦ συμβόλου, vnde est ortum συμβόλη, an-
te oculos poneret. Ille autem vocabu-
lo composito *afymboli* vtitur post Teren-

DE A B V S V L I N G. GR. 9

tium Phormione,

Téne *asymbolum* venire vñctum atque
lautum è balneis?

Vbi Donatus hoc nomé inter parasitos con-
fictum atque compositum esse tradit. Et
asymbolum venire, contrarium ei esse quod
legitur in Andria, *symbolam dedit, cœnauit.*
Nam exéplaribus quæ *symbolum* & híc scri-
bunt, fidem planè derogādam aio. Nec mi-
rum est sanè si, qui manus Terentio afferre
ausi sunt ad corrumpendam hanc vocem,
eius expositori nō pepercerint. Hoc saltem
cōstat, eum illud vocabulum (vtrocunque
modo legatur) de annulo non intelligere:
quippe qui locum vñū alteri opponat. Alio-
qui enim dicendum esset *asymbolum* vicis-
sim ab illo intelligi eum qui annulum non
dedisset. Iam verò & aliud argumentum ex
eius verbis duci posse videtur. Nam si verū
est quod ait, ἀσύμβολος esse vocabulum à
parasitis fictum (vt paulo pōst *cœna dubia* pa-
rasiticum verbum esse dicit) rationi cōsen-
taneū est vt ex vocabulo συμβόλη, ad eādem
rem pertinente, sed inuiso parasitorum au-
ribus (vt pote propriè & peculiariter signifi-
cante pecuniam quæ confertur in cœnam:
quum alioqui suapte natura collationē sim-
pliciter sonet) factum esse censeatur: non

IO H E N R . S T E P H . A D M .

autem ex σύμβολον : quod etiā si alicubi hanc significationem habere cōperiretur , at minimè propriam eā habere dici posset. Quod si etiam verum non esset quod Donatus de illo nomine scribit , nimirum à parasitis fuisse excogitatum , saltem in eo quod illis hoc attribuit, ostēdit se ex nomine σύμβολη , non ex σύμβολον , compositum existimare: propter eam quam attuli rationem.

Vt autē inueteratū esse hunc de voce *symbolum* errorem existimem, facit quod apud diuū Augustinū legitur , de symbolo Christianæ fidei (quod & Apostolicū symbolum vocatur) posse hīc collationem ea voce intelligi. *Symbolū* (inquit) cōprehensio est fidei nostra atq; perfectio, simplex, breue, plenum: ut simplicitas consulat audientium rusticitati , breuitas memoriae , plenitudo doctrinae. *Quod enim Græcē symbolum dicitur, Latinē collatio nominatur.* Collatio ideo, quia collata in unum totius catholicæ legis fides , symboli colligitur breuitate.

Fortasse tamē diuus Augustinus (licet eum & alibi obseruauerim non satis exactè quædam ad Græcā linguam pertinentia tradere} dū hæc scriberet, nō ita memoria fuit lapsus ut non recordaretur σύμβολη , nō σύμβολον , Græcis esse quod Latinis est collatio: sed

DE A B V S V L I N G. G R. II

eos qui nomē huic cōprehēsionī imposuerāt, voce σύμβολον pro altera σύμβολὴ abusos esse credidit. Verūm aliter se res habet, quū alia in prōptu sit huius appellationis ratio, tribuendo voci σύμβολον non aliam quām suam & vulgarem significationem: si nimirum σύμβολον vocatū fuisse dicamus quōd sit Christianæ fidei velut tessera, siue tessera qua veri Christi milites internosci queant. Fateor tamen me aliquando alteram illam huius appellationis rationem magis probasse, dum eā vocabulo σύμβολον, seu significationi huius vocabuli, vim afferre non considerarē. Ceterūm ne ego dum hīc sum nimirum μακεδονίσμολος (alio quidem certè modo quām vt Attici μακεδὸς σύμβολος appellare soliti erant) cogar ad pleraque alia quæ tractanda sunt, accedere à σύμβολος, ut-pote cōsumptis in hac quæstione horis quæ aliis impertiendæ erant: ita hunc sermonem claudam vt istud saltem eripi mihi non posse dicam, vocem σύμβολον pro σύμβολὴ fuisse Græcis incognitam, ideoque hac in significatione aut esse barbaram, aut certè licenter & nō sine abusu in Latinum sermonē fuisse receptam, si quidem apud ullum classicum scriptorem veterum quoque exemplarium autoritate comprobata reperiatur.

GENVS fœmininū vicissim pro neutrō usurpat vulgus (vulgo enim peculiaris est hic error , multo præcedente crassior & putidior, vt ita dicam) quum *Bibliā* & *Chronicam* vocat, quæ nomine *Biblioū* & *Chronicorum*, *Ειδήσιων* & *Ζερονίων*, appellari debent: simul nimirum singulari numero pro plurali vtens vel potius abutens. Ideoque huius erroris mentio facienda iterū erit ubi de *N V M E R I* abusu agetur.

AT GENERE fœminino pro masculino non vulgus tantum, sed & ii qui vulgus contemnunt, abutuntur in voce *Pandectæ*: quasi verò παρδέκτης non habeat nominativum singularem παρδέκτης. quod nihilo magis fœminini generis esse potest quam Θεοδέκτης & Πολυδέκτης esse possunt mulierum nomina : & quasi vt δέκται est masculinum, δέκται fœminum, ita etiam παρδέκται non sit masculinum, at fœminum aliud esse nō possit quam παρδέκται: quasi denique tituli illius splendor vel ipsi grammaticæ oculos præstringere debeat. Magnū equidem certamen ingredi me scio , sed ex quo tamen nonnisi victorem discessurum spero. Ac primū, quum iurisconsultos habeam aduersarios, pro fœminino *Pádecta*rum genere, tanquā pro aris & focis pugna-

turos, primus & maximus impetus ab illa eorū regula timēdus mihi est, Cōmunis error facit ius. Sed impetus ille à me facilè sustinebitur : præsertim quum multos sponte manus mihi datus & ad castra mea trāsitus sciam, vel ipso sui tam diuturni erroris pudore statim vīctos. Et tamē celeberri-
ma illa editio quæ Florētia prodidit, Pādectas & ipsa fœmininas facit. Epistolæ enim ad letores editioni illi præfixæ, hoc est initiū,
Cum vetustissimo Florentinarum Pandectarum codice nullum omnino alium integritate ac fide comparandum esse, iam omnibus est persuasissimum. Quid: *Florentinorum Pandectarum* dici debuit? Ita dicendum tunc fuit, & nunc quoque dicendum itidem est *Pandectæ Florētini, nō Florētine.* Nisi fortè quandam sibi peculiarem grammaticē habere se iactent iurisconsulti, quam sequi ab Imperatoria maiestate iubeantur. Primum enim illud quod dixi, negare non possunt, πανδέκται habere nominatiū singularem πανδέκτης, quod eiusdē generis esse necesse est, cuius sunt Θεοδέκτης & Πολυδέκτης. Deinde respondere nō possunt, vocē illam, transeuntem ē singulari ad pluralem, simul etiam ē genere masculino ad fœmininum trāsire. Postremò, ybi locum illis protulero

in quo πανδέκτης scriptum est masculino genere, quanuis alium ibi usum habeat, eò confugere non poterunt ut dicant unā cum significatione genus mutare. Manete enim eadem terminatione, maneat idem genus oportet. Is autem locus quem dixi est Synesii, ubi scribit, Ὁριζολων δὲ τοῖς αὐτὸν Ὅριζενται καί τοι περιμπετεῖς κατεναρίπονται, οὐ μη εὐθύνας ταῦτα τοῖς πανδέκτης τοῖς δοτουμαλόσοι τοις ουγγαράματα. Vbi Budaeus πανδέκτης vocari suspicatur eos qui intercipiebat literas, deinde adulterabat. Ego verò aliquid præterea sub hac voce latere ibi crediderim. Sed ne ab altera huius nominis significatione longius discedam, videtur est an in ea quoque masculinum esse, idoneo quopiam testimonio probari possit: si tamē res tam clara tamquam testata ullo insuper testimonio eget: id est, si soli facibus admotis est opus. Perinde tamen acsi egeat, quaeramus. Aulus Gellius certè, siue Agellius, suppeditare posse videtur, lib. 13, cap. 9, in ipso principio, *Tullius Tiro, M. Ciceronis alumnus & libertus, adiutorque in literis studiorum eius fuit. Is libros complures de usu atque ratione linguae Latinae, itē de variis atque promiscuis questionibus cōposuit. In iis esse præcipui videntur quos Græco titulo πανδέκτης*

libros inscrisit, tanquam omne rerum atque doctrinarum genus continentes. Idem alibi, Sunt qui libros suos, πανδέκτας, id est omnium receptacula, inscriperunt. Quid? in illo priori loco, nonne πανδέκτας libros dicit tanquam adiectiuū substantiuō iungens? Quod quum ita sit, qui πανδέκτας fœmininū esse dicere perget, is eadem opera & libros fœmininū esse contendat.

Erunt autē fortassis & qui me quæstione illa adorietur, si πανδέκτας sit adiectiuū masculinū, quod substantiuū extrinsecus assumi, siue (ut grammaticè in rebus grāmaticis loquar) subaudiri debeat. At ego, etiamsi nullum nec à me nec ab alio inueniri posset quodei aptè iungetur, non propterea minus iis quæ dico, id est simplici & aperte veritati, credendum & acquiescendum esse dicerem: sed ne hīc quidem mihi defuturum spero quod ita respondeam ut sibi à me satisfactum esse dicere debeant. Quum enim videamus veteres sæpenumero libros suos appellasse λόγοις, quidni πανδέκτας λόγοις eos dixisse verisimile fuerit? Nam quum βίβλοις fœmininum esse cōstet, si quis πανδέκτας βίβλοις dixisset, alterutro præter linguæ Græcæ cōsuetudinem usus esset: nimirū vel hoc in masculino genere, pro fœmi-

nino: vel illo, in fœminino, pro masculino:

Sed iā plerosque manus rationibus meis dantes videre mihi videor, & terminationis vocum linguæ Latinæ similitudine in errorem se quoque impulsos fuisse fatentes. Nec defuturos tamē puto quorū contrā aures ab his verbis *Pandectæ Florætini*, sic abhorreāt, propter insolentiā, ut Aristophanicum illud dicturi sint, ημᾶς οὐ πείσεις, & οὐ λούπεισης.

A D P A R A G R A P H V M vēturus erā à Pandectis, quòd iurisconsulti vt Pandectis fœmininum genus pro masculino tribuūt, ita vicissim *paragrapho* masculinum dent pro fœminino: & ita facili permutatione utriusque nomini quod suum est reddere possint. Quanuis enim ἀρχαῖος Græcis utrunque genus admittat, quum tamen hac voce absque adiectione vtebantur, non dubium est quin τὸν ἀρχαῖον, non τὸν πατέρα φέρει dicerent: vt pote γερμανὸν subaudientes. Sed quum iidem iurisconsulti nomen illud ἀρχαῖος de possessione significationis autē deiicere non dubitarint, non mirum est si etiam genus ei suum mutare ausi fuerint.

C H I R O G R A P H V S in mentem mihi venit, dum *paragraphi* mentionem faciem. Sunt enim qui *Chirographus* dicant, in genere

genere itidem errantes, sed simul etiam in
terminatione. *Chirographum* enim rectè di-
ci, non item *chirographus*, existimo: ut
Græcè τὸ χειρόγραφον, nō item ὁ χειρόγραφος,
dici solet. Ad me quidem certè quod atti-
net, nihil magis *chirographus* dixerim,
quam *Autographus* & *Antigraphus*, pro Au-
tographum & Antigraphum: αἱ τὸ γράφοι
& αὐτίγραφοι. Loquor autem de illa *chiro-
graphi* significatione qua ponitur pro eo
quod recentiores Græci ιδιόχειρι etiam vo-
cauerunt. Alioqui voce χειρόγραφος, tanquā
adiectiva, & in masculino & in fœminino
genere uti possumus: veluti si librum χειρό-
γραφον, vel epistolam χειρόγραφον dicere
libeat. Scio tamen illi euam voci *chirogra-
phus* pro *chirographum* positæ quosdam au-
toritatem attribuere conatos esse ex non-
nullis scriptorum veterum locis. Sed vni-
co Fabii loco (quod sciam) niti possunt. Ve-
rūm infirmo eos niti præsidio existimo;
cāmque scripturam esse eiusmodi quæ à Fa-
bio non agnosceretur: atque adeo, quæ ne
ab emendationibus quidem exemplaribus
eius librorum (siquis ea cōsulat) agnoscatur.
Existimo autem, ἐπιλέξ quidem esse, χειρό-
γραφον γράμμα: at χειρόγραφον dici ἐλεγκ-
τῶς, breuitatis gratia. Chirographon tamen

b.i.

peculiariter etiā de ipsa (vt vulgò loquimur) signatura dixisse veteres quoque videntur.

Sed quid si opponat mihi quispiam *Syngraphus*, quod apud Plautum legitur? Primum certè an Plautini loci scriptura omni suspicione careat videndum est: deinde fieri potest vt ipsemet Plautus, qui *Syngraphus* pro *Syngrapha* dixit (si modò pro confessio id habendum est) nō itidem *Chirographus* pro *Chirographum* dicturus fuerit. quanuis aliam quandam vocem masculino itidem genere efferri ab eo videamus, quæ neutro efferenda fuisset: quum videlicet *symbolum* masculino genere dicit: si tamen non mentiuntur exemplaria. hoc enim semper excipio. Sed etiam si de fide exemplariorum in omnibus hisce locis constaret, respōderi posset illa dici δέχαινως: sicut in plerisque vobis non solūm quæ à Græcis ortæ sunt (veluti quum *schema*, *schemæ*, dictum fuit) sed & aliis non idē genus priscis Latinis placuisse quod eorum posteris videmus. Quod certè non patrocinatur iis qui inconsideratè & per ignoratiā nomine aliquo in alio genere quām suo vtuntur: præsertim quum vñā cum genere terminatio quoque mutatur: vt qui *Canister* pro *Canistrum* dixerunt.

D I A M E T R V M in eorum nominum

ponere numero possumus, quibus circa genus fit iniuria: id est, quibus aliud quam suū genus tribuitur, nimirum masculinum pro fœminino. Quòd si qui fœmininū esse scientes illud nomen, dicere tamen *Diameter* licere sibi putauerunt, magis etiam reprehendendi sunt quam qui masculinum esse crediderunt. Quis enim terminationē illam in *erā* fœminino genere alienam esse non videt? Qum autem in nominatio *Diametrus* dici possit, nō minus libenter tamē terminatione *Græca Diametros* dixerim. Natus autem est hic circa genus istius nominis error, vnde & alii nonnulli, nimirum ex eo quòd ignoraretur esse adiectiuū, cum quo substantiuū fœmininū apud Græcos subaudiretur. Dicitur enim ἡ διάμετρος γέραμη pleno sermone, & breuitatis gratia διάμετρος.

C O M E T A E & Planetæ superioribus nominibus addere possumus, in quibus nimirū circa genus à nonnullis peccatur. Duo autem hīc in errorem impellunt, nimirum & terminatio, & substantiuū stellæ, quod cum illis, tanquā fœmininis, genere cōvenire existimat: quum Græca vox ἀστέρες, qua stellæ significantur, sit masculina: & dicatur ἀστέρες κομῆται, & ταλανῆται: in singulari, ἀστὴ^{b. ii.}

ηεμήτης & αλανήτης. Quinetiam quod ad terminationem attinet, non dubium est quin rectius *Cometes* & *Planetes* quam *Cometa* & *Planeta* dicatur.

*De Græcis quibusdam nominibus in quorum
declinatione peccatur. C A P. II.*

IN DECLINATIONE nominū quæ ex Græcis sumpta Latini usurpant, peccari etiam videmus, simûlque in terminazione. Peccant (ut primū locum ei dem exemplo quod primum memoriae meæ se offert) qui *Hebdomadā* dicunt quam *Hebdomadem* vocare deberet. Græcis enim est ἑβδομὰς, ἑβδομάδος: vnde fit *Hebdomas*, *hebdomadis*, non *Hebdomada*, *hebdomada*. Declinatione abutuntur & qui *Symbola symbole*, pro *Symbolum*, *symboli*, dicunt. Primam enim declinationē pro secunda usurpant. Eodemque peccant modo & qui *Biblia, bibliæ*, qui *Chronica, chronicæ*, pro *Biblia, bibliorum*, & *Chronica, chronicorum*, dicunt. Sed de illo priore satis supérque dictum fuit initio huius libelli, quum de nominibus differerem in quorum genere eratatur: quod hic error illi sit annexus. Ad po-

steriora autem duo quod attinet, ita eorum mentionem ibidem feci, ut quædam in caput quo de abusu numeri agetur, reseruarē.

IN PROPRIIS nominibus, quæ ex Græcis sumpta Latini usurpant, non minus erratur circa declinationem. Cuiusmodi error omnia quæ adhuc videlicet Martialis exemplaria occupauit. Quum enim ab illo puella quædam vocetur *Eroton*, lib. 5, epigr. 38, in hoc scazōte, *Adhuc recenti tepet Eroton busto*, & declinetur *Eroton*, *Erotij*, ut Glycerio, Glycerii. Gnathænion, Gnathænii: contrà *Eroton*, *Erotonis*, seu *Erotonis*, declinavunt & qui scholia in hunc poetā ediderunt, & quotquot suis eum typis excuderunt: quū hunc titulum illi epigrammati præfixerunt, *De Erotoniæ puella*, vel, *Erotonte*. Atq; hoc vt ab exactiore quapiā græmatica profectū amplexata est Antuerpiana editio, quæ non ita pridem prodiit, ad vetustiorū codicum fidem diligenter emendata, ut quidem titulus promittit, & scholiis in margine illustrata. At qui si *Eroton*, *Erotonis*, vel *Erotonis*, declinare licet, eadem opera *Glycerion*, *Glycerionis*, siue *Glycerionis*, itidemque *Gnathænion*, *Gnathænionis*, siue *Gnathænionis*, declinare poterimus. Sedenim hoc omnino esset fœminā in mare transformare: quum.

b. iii.

non muliebrium sed virilium nominū esse talis declinatio soleat: in ονισ tamen potius quām οντις. vt Parmenion, Parmenionis: Philistion, Philistionis: Hephaestion, Hephaestionis. Atque adeo non deest apud historicos qui Eretion vocetur sicut & qui Eros appellatur. Atque ex hoc factū est illud per ὑποκείσμόν: sicut Philistiō ex Philistus, Parmenion ex Parmeno, Hephaestion ex Hephaestus. Eodēmque & illa fœminina modo sunt ὑποκείσματα. Nam Glycerio ex Glycera, Gnatheniō ex Gnathena, sic Leontion ex Leæna, Nantion ex Nanna, ὑποκείσματα deduci videmus. Sic tamen vt quædam etiam inueniri fatear deducta per diminutionē ex nominibus quorum aut rarus aut nullus etiam fortassis est usus: vt Stephanium, Phronesium, Pinaciū, apud Plautum: apud Terentium Phormione Phaniū. Hoc tamen fortassis à Φανώ deductū videri queat, sicut Νάννιον à Νάννώ. At Pinacium præcedit quidem vox Pinax, sed quæ masculini sit generis, ideoque ad muliebre nomen accommodari nō possit: nisi ex nomine masculino Πίναξ ita transire ad fœmininum dicamus, vt Εργολον ex Εργος. Apud eundem comicum Terentium meretricula quædam modò Philotion ὑπο-

πολιτικῶς, modò extra *τανόρεγρον* Philo-
tis appellatur, in Hecyra,

*Sed videóne ego Philotion? unde hæc ad-
uenit?*

Philotis salue multum.

Paucis versibus interiectis,

*ΑΕδεpol te desideriū Athenarū arbitror
Philotion cepisse sāpe, & te tuum
Consilium contempfisse.*

Scribendo autem Philotis, transit nomen appellatiuum in proprium: simùlque hæc scriptura recipiendo *τανόρεγρον* apta est. Alioqui enim *φιλότης* vel *ωφιλότης* Græcis est usitatum, quum blandè quempiam compellare volunt (non secus ac quum dicunt *ωφίληνε φαλή*) Cuius usus exempla meus Thesaurus Græcæ linguæ suppeditabit. Quòd autem sine discrimine modò Philotis, modò Philotion dicit, argumento est *τανόρεγρον* in his nominibus esse terminacione tenuis, aut saltem, magis terminacione quàm significatione. Vnde etiā factum est fortassis ut Græci huiusmodi diminutiuis accentum eum non darent quem diminutæ voces postulant: (ideoque suprà *Νάννιον* non *Ναννίον* scripsi) nihilo magis quàm appellatiuis nominib⁹ *ἰχνιον*, & *έριον*, & *ωλιον*: & quibusdam aliis, quanuis sint

b. iiiii.

diminutæ. Donatus autem licentia hoc imputat, quod compellatio ita mutetur. Scribit enim, *Vide licentiam. suprà Philotion, hic Philotis dixit.* Apud Antiphonem certè videmus ex Φειδίππιδη statim transfiri ad Φειδίωπίδιον, iudémque ex Σωκράτες ad Σωκρατίδιον, sed ita ut diminutiuu addat quasdam blanditiias: in Nubibus,

ΣΤΡ. Φειδίππιδη, Φειδίππιδιον. ΦΕΙΔ. Τί
ω πάπερ; Ibidem,

ΣΤΡ. Ω Σωκράτες, ω Σωκρατίδιον.

Itidémq; τῷ Philotis si statim subiugeretur Philotion, idem, ut opinor, dici potlet. Et sanè in nominibus virorum diminutio nō ita otiosa est, ut in multib[us] plerunque. Quod si quis roget cur nihilo magis illa accentum diminutioni conuenienter habeant quam hæc, in prōptu ratio est, quod Ξιφίδιον, licet diminuuuum sit, quemadmodum & Εἰσλίαν, non tamē itidem sit paroxytonū.

Verūm ut omissis hisce quæstionum salebris, ad puellam Eration reuertar, idem nomen apud Plautum quoque extat in Menæchmis, eoque appellatur ibi quædā mertrix. Ibidem datiuus, *Erotio*, non *Erotioni*, aut *Erationti*.

-atque huic amica detulisti Erotio.

Et genitiuus datiuo respōdens fuerit *Erotij*,

nō *Erationis*, aut *Erotiōtis*. Sed *Erotiū* (dicēt fortasse qui suo tam crasso errori patrocinari volent) non *Eration*, apud Plautum scriptum est. Hoc fateor: sed siue terminatione Græca, siue Latina utaris, eadem manet declinatio. Sic certè & alia apud eundem comicum syllaba v m potius quām o n finiuntur: & apud Terētium itidem Glycerium potius quām Glycerion, & Phanium quām Phanion: licet apud eundem Philotion nō Philotium habeat illa ipsa exemplaria quæ Glycerium & Phanium habent. Ecquod verò tam crasso errori patrocinium inveniri potest? Primū, si dicant se ex isto verso, *Adhuc recenti tepet Eration busto*, colligere non potuisse, an per o, an per ω scriberetur: at ex altero colligere potuerunt,

Pallida nec nigras horrescat Eration umbras.

Et ex quodam alio, vbi itidem tres postremæ huius nominis syllabæ dactylū efficiūt: quum tamen eundem ibi quoque in declinatione errorē admiserint. Deinde quum de puella loqui viderent, quomodo declinationem eius nomini accommodare volebant, quam virorum nominibus peculiarem esse ne pueri quidam ignorant: Nec verò tā multa de hoc errore verba fecisseim,

(interim tamen de diminutiis non inutilia lectori, ut spero, futura differens) nisi recentes quoque Martialis editiones, splendissimis alioqui titulis ornatas, eodem fœdatas esse viderem.

D E C L I N A T I O imparisyllaba tribuitur nomini cui parisyllaba conuenit, in præcedenti exēplo (ut cætera quæ circa illud idem peccantur omittam) at in eo quod nunc proponam, parisyllaba contrà eidatur cui imparisyllaba dāda erat. Quidam enim nomini *Bias* genituum dedit non *Biantis*, sed *Biae*. *Ausonius* (inquit) in *Biae sententiis*. At si redeat Ausonius, neget se *Biae* sentētias scripsisse. Crassus certè simūlque grauis hic quoque est error, & qui si cum proximè præcedente conferatur, vix sciri possit vter alteri præpondereret.

Nec minore errore Italus quidam poeta *Adoni* in dandi casu protulit *ιωνιλλάσως*, pro *Adonidi* *αιωνιλλάσως*: in hoc suo versu,

*Dum Venus extincto flens oscula figit
Adoni.*

Sic & in gignendi casu, *Adonis* pro *Adonidis* proferre non dubitassem: quippe qui eodem modo *Ianthis* pro *Ianthidis* in hoc suo versu dixerit,

Lux mea luce meæ caræ depèdet Ianthis.
 Fortasse tamen tolerabilior genitius hic
 quàm ille datiuus iudicetur : sed ego ne hoc
 quidem vti velim.

Idem erroris genus còmittitur & in abla-
 tiuo. vt *De Adoni*, *De Ianthi*: pro *De Ado-*
nide, *De Ianthide*. Sic Erasmus, *De clemati*
A Egyptia, pro *De clematide A Egyptia*.

Vereor autem ne peccare dicendi sint (&
 quidem planè contrario modo) si quoque
 qui *Adonidem*, *Paridē*, *Daphnidem*, *Alexi-*
dem, *Theognidem*, *Hyagnidem*, *Eupolidem*,
 (vt cætera id genus omittam) dicunt, non
 autem *Adonin*, *Parin*, *Daphnin*, *Alexin*,
Theognin, *Hyagnin*, *Eupolin*. Sed vereor vi-
 cissim ne , si reprehendendos dixerim qui
 his accusatiuis vtuntur, nonnulli ex doctio-
 ribus quoq; in me insurgāt: ideoque meam
 de hac re sententiam suspendam, & eos me-
 cum ad hanc grammaticā disquisitionem
 vocabo. Sed ita suspendam, vt interim mul-
 to tutius esse affirmem, *Adonin*, *Parin*, &
 cætera itidem ιωνιλλάσως efferre. Annon
 verò mirum hoc est, si quis *Phalaridem* di-
 xerit, nouus hic & insolens multorum auri-
 bus sonus accidet: ab accusatiuo autem Pa-
 ridem tantum abest vt abhorreant, vt si quis
 rectè dici neget, non solum noua sed flulta

etiam fortassis hæc reprehensio eorum iudicio futura sit. Quid annō genitiuus est Paridis dicent. Fateor: sed & Phalaridis genitiuus est nominis Phalaris: & tamen Phalaridē respuere videtur aures. Sic & reliquorū quæ dixi genitiui in dīs desinunt, vix tamē (ac ne vix quidē fortassis) eorū accusatiū in dēm reperias apud vllū ex iis scriptoribus, quorum testimonium ἀξιόπιστον habendum est. Age verò (addēt iidem) quum Ἀδωνίδα, Πάρειδα, Δάφνιδα, Αλέξιδα, Θύριδα, Θεόγνιδα, Τάγνιδα, Ευπόλιδα, Στρατιδα, Τοξάριδα, Βυσιριδα, Οσιειδα dicant Græci, quidni Latina terminazione hæc ipsa nomina vestientes, Adonidē, Paridē, Daphnidem, Alexidem, Thyrnidem, Theognidem, Hyagnidem, Eupolidem, Stratidem, Toxaridem, Busiridem, Osiridem dicemus? Sed quicunq; hoc obiicient, sciāt se τὸ ζητώμενον ἀποτίζειν. Nam hoc quoque in dubium voco, an rectè Græci grammatici illos accusatiuos libris suis intulerint: quibus certè & accusatiuum φαλάρειδα, & quemuis alium id genus addi necesse erit. Potius certè accusatiuo parisyllabo contenti esse debebant, Ἀδωνίν, Πάρειν, Δάφνιν, &c. Nā Ἀδωνίν quidem & Πάρειν, passim, Ἀδωνίδα autem & Πάρειδα, non item me legere memini.

quanuis Palladas πάρειδας Anthologiæ Epigr.lib.2, dixerit. Ac quum hoc saltē factum sit, accusatiui parisyllabi in *o*, certiorē esse usum quām alterius, miror quosdā grammaticos non huic sed alteri priorem locū dedisse: dicentes, Αὐτωνίδης, vel Αὐτωνίς: & πάρειδης, vel πάρειν. Evidem sicut apud Græcos tam poetas quām solutæ orationis scriptores, ita & apud Latinos sāpe occurrit accusatiuus Parin: alter autem nisi oculos meos ad hunc usque diem fugerit, nunc certè memoriam meam fugit. Ideoque parum me mouet quidam locus epistolæ ad Octavianum, quæ Ciceroni olim adscripta falso fuit. nō solum enim dubia est eius qui eam scripsit autoritas (quum illa declamatorium quiddam habeat) sed ne de fide quidem exemplarium constat. Pluralem autem illum accusatiuum, quem Anthologiæ epigr.lib.2, extare dixi, si grammatici arripiant, ut eum mihi opponant: primū respondebo id esse, aduersarium ipsum iudicem constituer. Constat enim Palladam esse ex illorum numero aduersus quos hæc suscepta est disputatio: id est, esse grammaticum. Deinde quæri potest an aliter in plurali dici potuerit quām πάρειδας. quod si etiā dici aliter potuerit, videndum an eiusmodi sono quātam

Et quoniam in lubrico me versari loco non ignoro, ne ipse met labar, in eo quòd tamē de aliorum lapsu opinionem conceperim: non negabo posse illius accusatiui exemplum alicubi inueniri, licet (vt à me pau- lo antè dictum est) vel oculos meos adhuc fugerit, vel certè memoriam nunc fugiat. Eo tamen usque progrediar, vt dicam multo tutius & certius esse accusatiuis, Αδωνι, Δάφνη, Παρθενος, cæterisque itidem uti, quam Αδώνιδα, Δάφνιδα, Παρθενίδα dicere.

Quòd si quis me roget cur accusatiuus iste in ΙΔΑ in usu non fuerit, aut certè multo minus, quum tamen analogiæ consenteat esse videatur: possim quidem hāc quæstionem, vt quam minimè soluere cogar, procul reiicere: possim etiam eam nec reiicendo, nec soluendo omnino, dicere Atticis itidem terminationem in ΔΑ minus placuisse, quum οἰδηποι maluerunt quam οἰδηποδα dicere, vt quidā tradunt: sed quod lectori magis satisfaciat, afferre posse mihi videor. Suspicor enim alteram illam terminationem in ΙΔΑ Græcos fœmininis nominibus propriis integrā maluisse relinquere, dicentes, Θέτιδα, Δώρειδα, Φύλιδα, Άμφιλιδα, Φιλαγνίδα, Θαιδα: sicut & apud

Maronem Phyllida & Amaryllida nomina mulierū esse videmus: & Latinè Phyllidem quoq; & Amaryllidē dici posse, sicut Thetidem, Doridem, Philenidem, certissimū est. Neque tamen alteram terminationē à quibusdā quæ sunt huius ordinis exclusā fuisse dico: quum θέτην frequéter, apud poetas præsertim, occurrat: & Ἰων magno in vſu esse sciamus. Atque hoc tandem est quod hac de re suspicari possum. Faciet quidem certè mea hæc suspicio, qualiscunque est, vt non facilè vlla aduersus illam meam obseruationem testimonia, nisi extra omnem reprehensionis aleam posita, admittam: præsertim quum nōnulli vtriusque linguae scriptores in quibusdam peccasse existimentur quæ non tam curiosa obseruatione opus habuisse videntur.

IN DECLINATIONE peccasse arbitror quendam magni nominis virū, quū, versu ita poscente, *Calypsona* ausus est dicere. Certè si *Calypsonem* dixisset, ita illam declinationē tueri potuisset, vt respōderet se voluisse ἀρχαιζειν. Priscis enim Latinis hūc accusatiū Calypsonem in vſu fuisse ex Fabio discimus. *Mibi autem* (inquit, lib. i) *placet Latinam rationem sequi quousque patitur decor. Neg, enim iā Calypsonem dixerim,*

*ut Iunonem. quanquam sequutus antiquos
C. Cæsar uititur hac ratione declinandi. sed
autoritatem consuetudo superauit In cæteris
qua poterunt utroque modo non indecenter
efferri, qui Græcam figuram sequi malet non
Latinè quidem sed citra reprehensionem lo-
quetur. Si igitur & ille Calypsonem dixisset,
δεχαίσθησι, sicut & C. Cæsari placuisse,
respondere potuisset, declinando Calypso,
eodem modo quo Iuno. Nunc verò quo-
modo Calypsona efferre potuit, vtens Græ-
co accusatio cui nullus nominatiu^o ἄναλο-
γος reperitur? Enim fuerit Καλυψών. quod
vocabulum nondum fando auditum esse
puto, nihilo magis quam Διδών, Σαπφών,
Κλωθών, Κλειών, προΔιδώ, Σαπφώ, Κλωθώ,
Κλειώ. Nam Aihona quidem legitimus,
sed tanquam ab Ἄθων. vt c. mittam, nec al-
terum eius nominatiu^o, qui passim vñitatus
est, in ω, sed in ως, terminationē suam ha-
bere. Jam verò vt ille Calypsona ausus est
dicere, Græco quidem accusatio, sed cui
ἄναλογος nominatiu^o nō extat, ita quidam
vicissim Græcum nominatiuum Latinæ
voci affingés dixi Iunon. Sed futurum cre-
didi fortassis vt Echœ (quæ uidem Echō ab
eo dici potuit) hunc nominatiu^o excusaret.
Eius enim sono vt seruiretur, dictum fuit
Iunon;*

Iunon, hoc in versu,

Dic, dea te tenet hoc inclusam marmore

Iunon:

Respōdens enim Echo vtitur particula *Nō*, quæ non itidem locum habuisset post nominatiuum *Iuno*. Hoc tamen est lingua Græca nō vti, sed abuti: vel potius linguam Græcam ludos facere.

Nonnulli verò , & ii quidem non pauci, ablatiuos illorum Græcorum nominum in terminatōrum, similes nominatiuo in Latina lingua faciūt: *Sappho* in ablatiuo dicentes: ut *Autore Sappho*: Sic *Clio, Erato*. ut, *Herodotus* in *Clio* commemorat: vel in *Erato*. At qui *Sapphone, Clione, Eratone* dicēdum est, eodē modo quo diceretur *Didone* Ἀνδόνη genitiuo Didonis. *Antiquissimi* tamen (inquit Priscianus) & *Græca* in o productam desinentia per hanc declinationem proferebant: ut *Sappho, Sapphoni, Dido, Didonis*, Idémque & alii testantur, ex quibus est Fabius, in loco quem paulo antè attuli : sed ita ut ea vti nolit. Atqui nō video à qua alia declinatione & datiuum & ablatiuum sumere possimus. nam Græca suppeditat quidem nobis genitiuum *Didus, Sapphus* : & accusatiuum *Dido* (pro quo & *Didun* à priscis quibusdam dictum fuit) *Sappho* : sicut &

c. i.

34 H E N R. S T E P H. A D M.
vocatiū: sed non itidem datiuū & ablatiuū
suppeditare nobis potest.

At de illo qui *baltea* ausus est scribere,
quid dicemus? Nónne multo etiam magis
Græca lingua eum abuti, eámque ludifica-
ri? Horresco referens,

Baltea Priamides, rigidū Telamonius ensē,
Instrumenta suā vidi uterque necis.
Quibus versibus exprimuntur hi Græci, ex
Anthol. epigr. lib. 3,

Ἐκτῷρες τοῖρες ζωῆντες λαβῶν, ξίφος ἔμπαλι
δῶνεν.

Tl̄w d̄e χάειν δάέγον πείρασσον ēn θαύτω. Nempe ut *baltea* quis probare possit, sicut Orpheus, persuadendum ei est *βαλτης* Græcum esse sicut *Ὀρφεός*. At cui persuaderi tandem hoc poterit? Atque in alio certè multo minus talē abusum mirari deberem⁹ quām in eo à quo profectus est: quippe qui cōtrà, quum non solū legum, sed Græcæ etiam linguæ & peritus & amator esset, legitimi v̄sus huius assertor vindéxq; esse debuerit. Profectus est enim ab Andrea Alciato, cuius lucubrationibus quātum & iuris scientia & literæ h̄umaniores debeat, neminem latet. Ideoque lubenter eius nomini pepercisse (sicut aliorum multorum nominibus parco) sed è re lectorū esse putau, nosc̄e talem

à tanto viro errorem esse commissum , vt
eo cautiores redderentur. Placuit autem &
Græcum quē interpretatus est versum pro-
ferre (præterquam quòd aliunde quoquē
notissima est hæc historia) vt siquod ex plu-
ralis vſu effugium quæreretur, id præclude-
retur. Si quis enim , quum hoc ita sit , cum
hīc plurali pro singulari vſum esse contен-
deret (quoniam hoc nomen in plurali nu-
mero ē genere masculino ad neutrū transit,
vt in quibusdam Græcis idem fieri vide-
mus) eum excusare volendo , grauius accu-
faret. quoniam hominis esset planè iudicio
carétis , pluralemi pro singulari eiusmodi in
loco usurpare , & ignorātis vbi poetæ id sibi
permittant. Alius verò quidam *balteon* di-
xit (nimirum Vrsinus Velius , multis mo-
iudicio poetis anteferendus , quibus postpo-
nitur) hoc in versu ,

Balteon abripui, Thracisq; armēta cecidi.
Sed ne hunc quidem accusatiuum linguæ
Latinæ leges admittunt , quum vox ista La-
tina sit , non Græca. Nam si Balteos Græcè
diceretur , tum certè liberum esset vel Bal-
teon , terminationem Græcam retinendo ;
vel Balteum , tanquam à nominatio Latinō
Balteus , dicere : at quum Latinū pror-
sus esse vocabulum non ignoraret , mirum

c. ii.

est eū terminatione Græca vestire illud ausum fuisse. Neque tamen si Græcum esset nomen illud, protinus & *baltea* cum Alciato & *balteon* cum Vrsino Velio dicere fas esset: quanuis Naso & *Orphea* & *Orpheon* dixerit. Nam Orphea quidem dixit tanquam ab Orphœs, analogiam sequēs, at Orpheō non item: in poematio in Ibin,

*Diripiāntq; tuos insanis unguibus artus
Strymoniæ matres, Orpheon esse ratæ.*

Sed nimirum quemadmodū Latini quum Orpheū dicunt, terminatione Latina Græcum verbum vestiunt, ita vicissim illam terminationem in ε v m Latinam mutare Nasōnē voluisse arbitror in Gr̄ecam ε o n: idque tamen non tanquam nulla licentia vtentem: vt pote non habita ratione declinationis quæ diuersa esset ab ea in qua id fieri soleret. Sic autē Pentheon, Peleon, Theseon, pro Penthea, Pelea, Thesea, dici possit.

I N P A T R O N Y M I C I S nominibus sicut occultior, ita etiam venia dignior esse videtur error. quum videlicet à nominatis, cuiusmodi sunt hi, *Anchisiades*, *Laertiades*, *Pheretiades*, item *Pelides*, *Atrides*, *Alcides*, siūt genitiui *Anchisiadis*, *Laertiadis* &c. pro *Anchisiadæ*, *Laertiadæ*. Sed in tribus illis prioribus & aliis itidem in I A D E S desī-

nentibus plures quām in cæteris labi animaduerti. Atque illi me quoque in errorem traxerant (neque enim & ipse meū hīc peccatum fateri erubescā) quum in epigrāmate præfigēdo editioni qua primus Anacreonis versuum reliquias luce donaui, scripsisse,

- hoc constat, cantibus istis

Sæpe Pheratiadis personuisse domum.

At verò primitiua, *Anchises*, *Laertes*, *Orestes*, *Thyestes*, *Acestes*, habent quidem genitiuos in A E itidem, *Anchisæ*, *Laertæ*, *Thyestæ*, *Acestæ*: sed ita vt altera quoque in i s terminatio defendi exemplis possit, sicut & datiuus in i. Virgilium quidem certè genitio Anchisæ passim vti videmus, itidemque Acestæ proferre, necnon Achatæ. Eodemque modo Thyestæ & Orestæ apud alios occurunt. Sed Thyestis quoque & Orestis (sicut Priscianus Acestis quoque & Anchisis posse dici tradit) in vsu aliquo esse videmus. Naso-quidem certè (si qua eius exemplaribus fides) Orestis itidemque Oresti lubentius quām Orestæ dixit.

E D E C L I N A T I O N E autem prima haud scio an recte ad secundam transferantur quædam eorum quæ ex verbo δέχω per compositionem facta sunt. vt *Tetrarchus* pro *Tetrarcha*: & *Patriarchus*, pro *Patriarc-*
c. iii.

cha. Fateor enim *Trierarchus* apud Cicero-
nem legi: sed respōdeo esse à Grēco τετράρχος.
quo etiam modo efferuntur alia. Ne-
que sum nescius quædam vtranque termi-
nationem habere, vt ἐκατόνταρχος & ἑκατον-
τάρχης. atque adeò non illud τετράρχος so-
lūm, sed etiā τετράρχης inueniri. Verūm quū
vſus hac in re dominetur, nec omnia vtran-
que terminationem habere comperiantur,
nemini autor fuerim vt nouè *Tetrarchus*
pro *Tetrarcha* & *Patriarchus* pro *Patriar-
cha* dicat, donec itidem in τετράρχος & πα-
τετράρχος, pro τετράρχης & πατετράρχης, habeat
quos sequatur. Sed & tuū quoque fortassis
auribus consulendum eslet, quas interdum
huiusmodi nouitas minime necessaria of-
fendit. Verūm alio plerique sunt ingenio
præditi, qui ex aliqua sermonis nouitate dū
gloriolam captant, præterquam quod auri-
bus sunt graues, risum etiam potius quam
laudem villam mereri iudicantur.

C O N T R A è secunda ad primam quæ-
dam perperam transferri animaduerti, si-
mul etiam mutato genere: & quidem in iis
quæ alioqui vtraque declinatione & vtro-
que genere, sed diuersa significatione, effe-
runtur. Ex iis est vocabulum hoc seculo fi-
ctum, sed omnium consensu receptum, ty-

pographia. Hac enim voce abuti illos dico qui typographicā officinā ea declarare volūt, & *typographēū*, τυπογραφεῖον, debere dici.

Q V E N D A M præterea circa declinationem errorem obseruaui, præcedentibus minimè similem, & qui fortasse in terminacione potius consistere dicendus sit. vbi⁹ nimirum pro nominatiuo declinationis Græcæ ponitur nominatiuus declinationis Latinæ (id est, declinationi Latinæ cōueniens) in quopiam Græco nomine. vt *Phileta* pro *Philetas*. Cuiusmodi lapsus Erasmo familiares sunt. Neque enim cum consultò hūc δέχαισμον affectasse putandum est, vt *Phileta*, sicut poeta, pro *Philetas*, & alia nonnulla itidem diceret. Cuius archaismi cum alii meminerunt, tum verò Fabius. Vicissim autem genitiuos *Antiphontis* & *Demiphontis* existimari occupasse declinationem Græcam pro Latina, docebo in capite de terminacione.

PECCATVM præcedenti planè contrariū admittunt, qui nominibus propriis tertiae declinationis pro o solo dant on, more Græco, in ultima syllaba. id est, qui *Dion* pro *Dio*, *Phocion* pro *Phocio*, & alia itidem scribunt. Verùm de hoc fusius à me differtur in capite de terminacione.

c. iiii.

*De quibusdam nominibus Gracis in quorum
numero erratur. C A P. III.*

DVORVM nominū in superioribus memini, in quibus circa numerum, genus & declinationem, erratur: sed ita ut præcipuus sit primus ille error. Ea nomina sunt *Biblia* & *Chronica*: quæ quanuis in vulgi tantum ore esse putentur, non dubium est tamen quin & aliis excidant qui minimè in ordine illo ponendi sunt, ob Græci sermonis ignorationem. Lingua certè Gallica vtrunque erratum fouet, dum ipsa itidem dicit *la Bible*, & *la Chronique*: alioqui hoc posterius interdum & in plurali efferens. Quanuis autem eodem in utroque peccetur modo, non eiusdem tamen sunt nature. Nam *χρονικ* nomē est adiectiuum, cum quo subaudiendum est aliquod substantiuum, nimirū *συγχρόμετα*, aut aliud huiusmodi. Sed ex iis est adiectiuis quæ substantiuorum locum obtinere videtur, dum substantiuum omititur. veluti quum dicitur *χριστός*, vel *αὐτός*. hæc enim quum pro substantiis haberi possint, accedente tamē substantiō nomine *χράμα*,

DE A B V S V L I N G. G R. 41

aut eiusmodi quopiam , suā adiectiuorum naturam resumunt. Alterum autem nōmen Εἰςλία substantium est, nihilque cum eo subaudiendum relinquitur: sed quæ continent Christianis traditam doctrinam scripta , κατ' ἐξοχὴν appellātur Εἰςλία, id est Libri. vel potius τὰ Εἰςλία, perinde ac si dicereatur τὰ ἀγία Εἰςλία, vel τὰ ἱερὰ Εἰςλία. Sunt verò & qui vocēτ τὰ πάντα ἱεράν γέραφαν Εἰςλία. Eodēmq; modo γέραφὴν vel γέραφαι de iisdē dicitur, pro ἀγίᾳ vel ἱερᾷ γέραφῃ, & ἀγίᾳ vel ἱερᾷ γέραφᾳ. Quinetiam composita voce ὁμόγέραφα dicta fuerunt illa scripta , subaudiendo vel Εἰςλία vel συγγέραμψα. Atque hæc in eorum gratiam qui Græcæ linguae sunt rudes , à me dicta putentur : ne in hoc meo libello nihil sibi peculiare habere queri possint.

V T A V T E M nunc ad eos quoque qui Græci sermonis peritiam consequuti sunt, sermonem cōuertam , eos mecum perpendere velim ánon Latinæ linguae scriptores plurali numero in neutro genere uti maluerint vbi nos singulari in fœminino potius utimur. id est, ánon s̄apē grammatica (τὰ γερμανικά) rhetorica (τὰ προσειπά) dialectica (τὰ διαλεκτικά) physica (τὰ φυσικά) dixerint, vbi nos grammaticæ, rhetorice , dia-

*lectice, physice, dicimus: quidam verò & per
a, grammatica, rhetorica, dialectica, physica,
nimirum declinantes, grammatica, gram-
maticæ: pro grammaticæ, grammatices: iti-
démque in cæteris. Cic. De oratore, lib. 2,
Omnia fere quæ sunt conclusa nunc artibus,
dispersa & dissipata quondam fuerunt: ut in
musicis, numeri, & voces, & modi: in geo-
metria, lineamenta, formæ, interualla, ma-
gnitudines: in astrologia, cæli cōuersio, ortus,
obitus motisque siderum: in grammaticis,
poetarum pertractatio, historiarum cognitio,
verborum interpretatio, pronuntiandi quidā
sonus. Hic videmus Ciceronem maluisse di-
cere neutro plurali *grammaticis* & *musicis*
quàm grammaticæ & musicæ, seu gramma-
tica & musica. Sic & Terentius Eunicho,*

- *Fac periculum in literis,*

- *Fac in palestra, in musicis.*

Physica quoque eodem modo Cicero dixit, in Oratore, *Ne physicorum quidem ignarum
oratorem esse volo.* Idem De finibus lib 1, *In
physicis, quibus maximè gloriatur, totus est
alienus Epicurus.* Fabius certè grammaticis
eodem modo quo Cicero, dixisse videtur
lib. 1, cap. 5, in ipso initio, *Primus in eo qui le-
gendi scribendique adeptus erit facultatem,
grammaticis est locus.* Solet tamen ita expo-

ini locus ille quasi *grammaticis* sit à nominatio
nem grammatici, vt de iis intelligatur qui
docent grāmatīca: ἡ γραμματική. Et quod
sequitur, Nec refert, de Græco an de Latino
loquar. quanquam Græcum esse priorem pla-
cet: de grammatico itidem intelligunt: quasi
à plurali ad singularem transeat: at ego de
sermone Græco & Latino loqui eum credi
derim. Nimirum Græci quoque ἡ γραμμα-
τική, ἡ ῥητορική, ἡ διαλεκτική, ἡ Φυσική,
ἡ μουσική, lubenter dicebant. Agathias An-
thol. Epigr. lib. 2,

Ἔντηρ οὐδὲν τὸν ἐον φίλον γὸν ἔπειρψεν,

Ως τε μαζεῦν παρ' ἐμοὶ ταῦτα ἡ γραμματική.
Neque tamen hæc ita dico quasi & nomini-
bus Grammatice, Rhetorice, Dialectice,
aliisque huiusmodi nullus sit apud Latinos
locus: vel adiectiuis adiunctum habétibus
substantium (appellando videlicet artem
grammaticam, artem rhetorica, artē dia-
lecticam) sed vt admoniti à me lectores,
cum quem dixi pluralis adiectiui in neutro
genere vsum obseruent.

*De nominibus Græcis in quorum terminatio-
ne erratur. C A P. I I I I.*

PR O X I M E præcedente capite, quo agitur de declinatione, includere ea non iui nomina in quorum terminatione tantum peccatur, sine vlla declinationis mutatione: sed hunc in locum referuanda existimau. Nunc igitur de hoc quoque monendi sunt mihi lectores, quum omnium proprietatem cōsensu dicatur & scribatur, *Dion, Phocion, Bion, Matron, Acron, Thymoleon,* (vel *Timoleon*, aliud sequendo etymum) videri tamen scribendū *Dio, Phocio, Bio, Matro, Acro, Thymoleo*, itidēmque in cæteris huiusmodi. Quid dico, videri scribendum? Imò verò hanc esse veram & genuinā apud Latinos terminationem, tam certum esse puto, quām alteram illam, esse Græcorum constat. Iampridem certè Fabius tradidit, vt *Palæimo*, sic quoque *Telamo* & *Plato* Latinè dici, veteribus placuisse, lib. i, cap. 5. Vbi tamen aliud quoque ab iisdem receptum fuisse in Græcarum vocum usu tradit, quod non item locū habere posse (quoniam iam tū obsoleuerat) fateor. Eius verba

sunt hæc, *Quinetiam laudet virtutē eorum qui potentiorē facere linguam Latinam studabant, nec alienis egere institutis fatebantur. Inde Castōrem media syllaba producta pronuntiarunt: quia hoc nostris nominibus accidebat, quorum prima positio in easdem quas Castor literas exit.* Et ut Palāmo, sic Telamo & Plato (nam sic eum Cicero quoque appellat) dicerētur, retinuerunt: quia Latinū quod o & n literis finiretur, non reperiebant. Neq; interim inferior, colligi ex hoc Fabii loco, fuisse quibus terminationem Gr̄ecam retinere placeret. Ac quanuis in eodem ordine duo illa ponere videatur, minimè tamē existimandum est ab eo simul referri tanquam eadem sit vtriusque ratio, sed tantum ut eodem pertinentia: quod nimirum vtroque pariter declaretur illorum studium linguam Latinā potentiorē efficiēdi. Nam Ciceronē quoque nominatiuo Plato fuisse usum ipsem testatur: at verò *Castōrem* aut *Nestōrem*, *Hectōrem* media syllaba producta, tantum abest ut apud Ciceronē aut alium quempiam eiusdem seculi reperiamus, vt à Varrone etiam hanc pronuntiationem pro obsoleta haberi videamus. Eius enim meminit lib 1 x, De lingua Latina, *Hæc primò omnes qui soluta oratione loquun-*

tur, dicebant, ut Quæstorē, Prætorem, sic He-
ctorem, Nestorem. Itaq; Ennius &c. Idem lib.
vii, Item secundum illorum rationem debe-
mus secundis syllabis lōgis dicere Hectorem,
Nestorem. est enim ut Quæstor, Prætor, Ne-
stor, Hector. Evidē recentiores Græci par-
 pari priscis Latinis hac in re dici possunt re-
tulisse. Quemadmodum enim veteres La-
tini nolebant quicquam priuilegiī nomi-
nibus Græcis in pronuntiatione & scriptu-
ra tribuere, sed sicut eodem modo quo La-
tina declinabantur, sic etiam similiter pro-
nuntiari & scribi : ita postremi temporis
Græci quum Latina nomina, etiā appellatiua,
suis immiscerent, id ita faciebant ut in
iis scribēdis, suorum, id est Græcorum, con-
fuetudini seruirent: adeò vt non κοινωνεῖ
sed νομίσογε scribere solerēt. Quanvis enim
in Iustiniani Nouellis κοινωνεῖ & περιτο-
ρεῖ mea editio habeat, & μοδεράτορεῖ, aliā-
que nonnulla itidem : κοινωνεῖ tamen in
multis manuscriptis, & περιτορεῖ, item κοιν-
ωνεῖ & μοδεράτορεῖ, extare sciendum
est. Sic ἐμαρκιπατόρος & ἀκτίνος, Nouella
lxxxi. Eodē modo in Constitutionibus
nuper à me editis in libro qui Iuris orienta-
lis nomen præfert, περιουράτορες non πε-
κοντάτορες, habet exemplar accuratissimē

alioqui scriptum: ὅμοίως ἡρεσεν ἵνα Πτίσηποι
καὶ πεισθέντεροι καὶ διάκονοι, σκλήπιορες μὴ γί-
γνωνται, η ἀερηκουερά πρεσ. Hac igitur in scriptu-
ra par pari Latinis illis refertur , vti dixi.

Verūm vt ad nominatiuos illos, id est ad
illam nominatiuorum terminationem, re-
deam, in o, non in on: illam potius quām
hanc, multis scriptoribus Latinis, qui prīscis
postiores fuerunt, placuisse videremus , si
eorum αὐτόγεαφα haberemus. Atque hoc
magis etiam persuasum quām antea habui
ex quo in quandam AEmylii Probi edi-
tionem typographicam incidi, quæ ante
multos annos prodiit. In ea enim ita scripta
eiusmodi nomina inueni . Charisius quo-
que, inter grammaticos non postremus, ta-
lem terminationem non aliter quām con-
trouersia carentem affert: idēmque declina-
tionē Latinā in iis magis probat, vt aliquan-
to pōst docebo. Apud illum certè legimus
itidem Memno & Sino, non Memnon &
Sinon . Est tamen bis in hoc ipso nomine
terminatione ista vsus Maro , cogente etiā
metri lege. At verò Antipho & Demipho,
quæ apud eundē grāmaticum inueniuntur,
minus aurib⁹ nostris esse noua debet, vel ob
talem Terentii vsum. Apud eū enim Anti-
pho & Demipho , & Ctesipho (sicut Crito,

Simo) nō Antiphon & Demiphon & Cresphon legi, nemo est qui meminisse non possit. His autem simile esset Xenopho, sed nescio quomodo maior quædam in hoc nomine esse videtur terminationis insolentia, & à qua aures magis abhorreant. Atque adeo nec Antiphon sed Antiphon apud Fabium extat, verū valde dubia exemplarum fide. Quæri autem potest an Latinorū scriptorum auribus nescio quid scrupuli, sicut & nostris, hæc terminatio in certis, quibusdam nominibus Græcis iniiceret: ut Parmeno quidem (exempli gratia) Thraso, Gnatho, & alia quædam audacter diceret: at verò Agamemno & Iaso aliāq; nōnulla vix dicere auderent. Ego certè aliud omnino sentio, nimirum eos qui terminationē Latinam Græcæ præferebant, ea in quibuslibet usus fuisse. Nam ad Agamemno quod attinet, cur de eo dubitemus, quum Memno apud Charisium habere nos docuerim? Atque ut ab hoc composito ad aliud veniam, quid hoc sibi vult, quum Leo dicamus, non Leon, tamen Thymoleo non dicere, sed Thymoleon? Quòd si & simplex cum simplici conferre oportet, cur Parmeno quidem nemo reiicit, at Parmenio respuitur? Quòd si Parmenio admittetur, cur Philistio,

stio , Hephaestio , non magis nobis placebunt quam Græcam terminationem in Latino sermone retinentia , Philistion & Hephaestion?

Quod autem videmus poetas illa terminatione Græca libenter uti , primùm quidé inde fieri videtur quòd interduim ne stare quidem eorum versus sine auxilio possit: (ut de nomine Sinon apud Maronem pauculo antè dixi) deinde verò & quòd retinendi in talibus sermonis Græci maius illis studium quam solutæ orationis scriptoribus fuerit. Apud eos enim legimus genituum Androgeω , pro Androgei: item genituum Daphnidos pro Daphnidis , si Valerio Probo credimus , hanc esse germanam lectio- nem dicenti in isto Maronis versu,

*Aut hic ad veteres fagos , quū Daphni-
dos arcum Fregisti.*

Datiuum item: ut Orphei pro Orpheo ,

Orphei Calliopea , Lino formosus Apollo .
Accusatium autem Græcum multo etiam frequentius , Orpheus , & huic similes , Thesea , Penthea , Eurysthea . Quod etiam magis mirari quis debeat , in iis quoq; locis aliquando quibus Latinus adhiberi poterat: ut hic , *Nectantum Rhodope miratur & Isma-
rus Orpheus . Non minus enim Latinum
d.i.*

quām Græcum accusatiuum admittere ver-
sus poterat. Neque verò huiusmodi tātūm
accusatiuos à Grēcis mutuati sunt (qui certè
ne solutæ quidē orationi prorsus ignoti fue-
runt: quum Periclea, apud Fabiū, Idomenea
& Pythoclea apud Senecam legamus: atque
adeò se Piræa dixisse fateatur Cicero, cuius
locum afferam vbi de vocis huius scriptura
differam) sed & aliarum declinationum: ve-
luti quū Phyllida & Amaryllida, pro Phyl-
lidem & Amaryllidem, quum Amathunta
pro Amathuntē dixerunt. Quòd si cū Vale-
rio Probo nō solum Daphnidos pro Daph-
nidis, sed etiā Ismaros pro Ismarus, & Mn-
asyllos pro Mnasylus, aliāque itidē termina-
tione Græca apud Maronē legamus, multo
etiā maiora illius studii quod dixi testimo-
nia habebimus. Quæ quum ita sint, non
est quòd quisquā iis quæ à me de termina-
tione illa nominū, Dio, Bio, Phocio, & simi-
lium, dicta fuerunt, poetarum autoritatem
opponat. Quibus verbis huic quæstioni fi-
nem imponēdum esse censeo, vt de geniti-
ui declinatione, sicut pollicitus sum, differā.

De genitiui igitur declinatione dicturus,
à Charisiu verbis initium sumam. *Antipho*
quoque & *Demipho* similiter declinantur,
Huius Antiphonis, Demiphonis: non, ut qui-

D E A B V S V L I N G. G R. si

dam, *Antiphontis & Demiphontis*, Græca declinatione. Hæc ille: cui assentitur passim Terentius, & quidem nō in certis quibusdā editionibus dūtaxat, verūm in quibuslibet. Eodēmque modo Ctesiphonem nō Ctesiphōtem dicere solet. Et tamē si quis hodie dicat scriptā esse à Demosthene orationē pro Ctesiphone, attoniti h̄erebūt multi qui hoc audient: & erunt fortasse qui Κτησιφῶνα significari, vix persuadere sibi poterūt. Atque adeò Cicero ipse in libello De optimo genere oratorum, Ctesiphontis, Ctesiphontem, Ctesiphonte, nō, Ctesiphonis, Ctesiphonē, Ctesiphone, scribit. Sic etiam Xenophōtem dicit: at Terentius Xenophonem dixisset. dicendū certè ei hoc non illud fuisset, si cōstare sibi voluisset. Vter igitur sequendus nobis erit: Vtrumuis sequamur, nullam nos Latinitati iniuriā facturos puto: sed in comœdia Ctesiphonē, sicut Antiphonē & Demiphonem, dicēdum potius censeo, quām Græca declinatione Ctesiphontem, Antiphontem & Demiphontem. Videntur enim comici nō veteres tantūm sed etiam qui illis successerunt, quanuis lubēter Græca vocabula usurparent, diligenter tamen cauere voluissē ne Latinæ linguæ quicquam de suo iurē (vt ita dicam) decederet, in iis Græcis quæ ad

d. ii.

52 H E N R. S T E P H. A D M.
illius usum & consuetudinem conformari
poterant. Qua de re aliquid & in sequen-
tibus dicendum erit.

Quod autem terminationem Latinam
Græcæ præferēdam in nominibus illis cen-
suerim de quibus modò dictum fuit, nunc
contrà in quibusdam illam huic male præ-
ferri docebo. Atque incipiam ab illo *Phileta* cuius antea mentionem feci. Non du-
bito enim quin *Phileta* dictum sit, aut igno-
ratione aut obliuione Græcæ scripturæ, per-
inde videlicet acsi non Φιλήτας sed Φιλῆτης
scriberetur: ut *Aīητης*. Nam ut ab *Aīητης*
dicitur Latinè *AEeta*, sic à Φιλῆτης non male
diceretur *Phileta*. Exemplum autem lecto-
ri affero quo cautor in aliis maioris mo-
menti, quæ occurrere possent, reddatur. Sed
quoniam scimus priscos scriptores Latinos,
vel potius quosdam ex priscis scriptoribus,
quoduis nominum Græcorum genus in
syllabam *A s* exeūtium voluisse litera *A* sola
finire, perinde iam de *Phileta* loquar acsi
pro *Philetas* consultò scriptum esset. Phi-
leta igitur in nominandi casu diceretur qui-
dem vt poeta: sed hanc terminationem Fa-
bium quoque pro obsoleta habuisse, ex his
eius verbis discimus: *Ne in A quidem atque*
s literas exire temerè masculina Græca no-

mina recto casu patiebantur. Ideoque & apud Cælium legimus, *Pelia cincinnatus*: & apud Messalam, *Bene fecit Euthia*. Et apud Ciceronem, *Hermagora*. Nec miremur quod ab antiquorum plerisque *Aenea* & *Anchisa* sit dictus. Nam si ut *Mæcenas*, *Suffenas*, *Aſprenas*, dicerentur, genitiuo casu non a e li-
tera, sed tis syllaba terminarentur. Hæc Fa-
bius: à quo quæ afferuntur exempla pri-
ſcæ declinationis, vel potius terminationis
(quum declinatio in vtraque scriptura ea-
dem maneat) ſuſpecta minime habeo: vno
excepto. Nam quum Ciceronem Herma-
gora recto casu itidem ſcripſiſſe trādat, me-
ritò fortaffe hīc fides exemplarium quibus
vſus est Fabius, aut certè eorum quibus vt-
imur, ſuſpecta fuerit: quum Hermagoras in
libris De inuentione ab eo nominetur, vt
editiones typographicæ vno omnes con-
ſensu, quas quidem videre mihi contigit,
necnon manuscripti codices, habent. Cur
verò Hermagoras quidem dicere noluifſet
Cicero, at Pythagoras dicere non recuſa-
ſet? Quamobrem vt priscos Latinos termi-
natione illa vſos concedam, at de Cicerone
nequaquam id mihi perſuaderim, ſed eum
ſui ſeculi conſuetudinem in hac termina-
tione ſequutum fuifſe crediderim. Fortaffis

d.iii.

autem abolita fuit prisca illa terminatio, cū aliis, tum verò hisce duabus de causis: vt genus masculinum à fœminino internosci posset, & Græca syllabæ quantitas vñā cum terminatione retineri. Qui enim non AEneas & Pelias, sed Aenea & Pelia dicere vollet, vltimam corripiat oportet, eodem modo quo in Latinis nominibus corripitur. Neque potest qui terminatione illa in masculinis vtitur, discrimin inter ea & fœminina constituere. Comici tamen, suum illum morem seruantes de quo paulo antè verba feci, à Σωσίᾳ, Πυρρίᾳ, Γέτᾳ, Δεμέᾳ, Φαεδρίᾳ, non *Sosias*, *Byrrhias*, *Getas*, *Demeas*, *Phædrias*, sed *Sosia*, *Byrrhia* (pro Pyrrhia) *Geta*, *Demea*, *Phædria*, scripserunt. At verò in *As* desinētia, sunt illis fœminarum nomina: vt *Pythias* & *Dorias*. Sed comœdiā aliquid sibi peculiare habere sinamus, & eos qui alia poematum genera composuerunt, vñā cum solutæ orationis scriptoribus in altera terminatione imitemur: siue hæc illis quas attuli rationibus, siue aliis mitatur.

Verùm & de accusatiuo non immeritò quæstio mouebitur, si in huiusmodi nominibus Græcam in *As* terminationem retineamus, an itidem accusatiuum syllaba *A* non *M* finire necesse sit. Evidem ne hanc

quidem in *AM* reiici posse dixerim : sic tamen vt qui in primo casu *Pelias & AEneas*, at in quarto *Peliam & AEneam* scribunt, fateri cogantur se parum sibi constare: quum *Peliam & AEneam* sint tanquam à *Pelia & AEnea*: vt *Pelian & AEnean*, à *Pelias & AEneas*. Ideoque non dubium est quin *Peliam & AEneam* (sicut *Sosiam, Byrrhiam, Getam, Demeam, Phædriam*) dicturi fuerint comici: at de iis qui terminatio ne altera nominatiuum efferebant, επέχω. Et quoniam in versibus certa huius scripturæ indicia inuenire possumus, non item in soluta oratione, dicam quid apud Maronem obseruarim. Plurimi sunt in eius poemate loci in quibus lex versus *AЕnean* poscit, *AЕneam* omnino repudians: at ex multis in quibus *AЕneam* litera *M* finitur, aut pauci sunt aut nulli fortasse qui & alteram scripturam sine vlla versus iniuria non admittat, vt pote quum ecthlipsi literæ *M* minimè sit ei opus. Imò verò vbi ea postulat, tunc in adiuncto accusatiuo huic nomini, potius quàm in ipso, illam fieri animaduerti. vt,

Ingentem AEnean duxit, stratifq; locauit.
potius quàm AEneam ingentem, facta eli-
sione in illo substantiuo. Sic alibi,
d.iii.

*Indigetem Aeneā scis ipsa & scire fa-
teris*

*Deberi cælo. potius quām Aeneam indi-
getem.*

In huiusmodi ergo locis non habemus unde suspicemur, eum Aeneam potius quām Aenean scripsisse, litera N. Contrà verò vbi nisi cum hac terminatione stare versus nequit, eum illa vsum esse credamus necesse est. vt hīc,

*Tum verò Aenean auersum ut cedere
Turnus Credidit.*

Sunt autem adeò multi qui hanc scripturam exigunt, vt in recentioribus quoque editionibus quæ alioqui id discrimen obseruare voluerunt, versus tamen nonnulli Aeneam habeant, qui hanc scripturam nullo modo ferre possunt. Quę quidem nuper attentius considerauit quod in animo haberem (vt nunc quoque habeo) ipsius Maronis poemata cum quibusdam in ea obseruationibus, meo typographeo committere. Fortassis autem & de accusatio nominis Anchises idem dicendum fuerit: ideoque miror cur in iisdem editionibus Aenean quidem cum N scriptum non sit nisi vbi mensura versus hanc scripturam postulat, at Anchisen, in iis etiam locis, vbi non

minus cum Anchisem stare versus potest,
scripserint.

VENIO ad *Penelopa*, *Semela*, & alia id genus, vt de hac quoque terminatione quod sentio dicam. Primum quidem non dubito quin prisci qui Pelia quam Pelias dicere malebant, itidem *Penelopa* & *Semela* potius quam *Penelope* & *Semele* dicerent. Ac quum fuerit comicis maius retinendæ Latinæ terminationis studium quam cæteris (vt iam duobus diuersis exéplis ostendi) facile crediderim *Penelopam* apud Plautum genuinam & germanam esse scripturam. Itidem Horatium *Circae* non *Circes* scripsisse hoc in versu,

Sirenum voces & Circae pocula nosti, ¶
 grammaticus quidam affirmat: extantque qui huic scripturæ assentiantur codices. Sed etiamsi ita scripserit, non tamen hanc terminationem alteri prætulisse crediderim (quū ablatiō Circe & accusatiō Circen, sicut genitiō Penelopes & accusatiō Penelopen, alibi vtatur) sed potius *κακέφωνος* illud ὄμοιοτέλευτον quod efficitur ex genitiō *Circes*, præcedente nomine *voces*, vitare voluisse. Hoc quidem certè fatendum est, nomen *Hecuba* velut quadam prærogativa ita vñsu receptum fuisse, vt minus quam

aliud vllum ex eiusdem classis nominibus, illa sua terminatione Latina videretur offendere. Adeò quidem ut nostræ etiā aures multo magis his terminationibus, *Hecuba*, *Hecubæ Hecubam*, quām isticis, *Penelopa*, *Penelopæ*, *Penelopam*, vel *Semela*, *Semelæ*, *Semelam*, aut *Circa*, *Circae*, *Circam*, acquiescere videātur. Quid si verò ob syllabæ mutationem quæ in illo nomine facta fuit, mutādo *ng* in *cu*, simul etiam terminationismutatione facilius recepta fuit? Fortasse tamen & de aliquot aliis quibus nihil tale contigit, idem dici queat. Inter quæ non postremum fuerit *Helena*. quanuis potius *Helene*, & *Helenes*, & *Helenen*, apud poetas cum alios tum Nasonem habeamus, vt *Hermione*, *Hermiones*, *Hermionen*. Apud Maronem extat quidem genitiuus *Helenæ*, si non mentiuntur exemplaria: sed quum hæc terminatio, etiāsi in genituo vitaretur, in datiuo minimè vitari posset: ideo fortasse & in hoc nomine & in aliis, potius genituo Latino quām nominatiuo aut accusatiuo datus fuit locus. Atque vt huic disputationi finem imponam, in quolibet nomine molliorem esse Græcæ quām Latinæ terminationis sonum existimo: nec tamen eos qui *Penelopa* vel *Semela* dicunt, & obliquis huic nominatiuo conuenientes usurpant, reprehende-

rim (præsertimque in quibusdam urbium nominibus, ut in *Theffalonica* apud Claudio num) sed tantum δέ χαῖζεν dixerim: at vero qui nec *Penelopam* nec *Penelopen*, sed, duas linguas in vna voce confundentes, *Penelopem* scribunt, cum εΜ, non cum εΝ, aut αΜ, eos ut grauiter in terminatione errantes, reprehendendos grauiter esse dico. Et tamen apud Fabium eodem modo *musicem*, non *musicen*, non vna editio habet.

Fortassis autem reprobationem merentur & illi qui pro *Cythere*, Κυθήρη, dicunt *Cythera*, de Venere: quod, quum Cythera, κύθηρα, genere neutro, plurali numero, nomen sit insulæ & vrbis, unde cognomen ipsa Cythere accepisse traditur, discrimen hoc obseruatum à Latinis fuisse sit verisimile. Idemque de aliis vbi idem contingit, iudicandum puto.

Q V O D D E Penelope & Penelopa, de Semele & Semela, aliisque propriis nominibus dictum modò fuit, idem de *Grammatice* & *Grammatica*, de *Rhetorice* & *Rhetorica*, aliisque huiusmodi, dicendum quis existimet. Sed ego aliquam afferri posse rationem arbitror ob quam Latini terminacionem simul & declinationem Græcam in his quam in illis studiosius seruauerint. Nimi-

rum quòd credibile sit eos terminationem hanc Latinam , *Grammatica, Rhetorica, adiectiuo* relinquere maluisse. veluti quum dicitur *Grammatica doctrina, Grammatica oratio, Ars grammatica.* Hoc saltem constat, multo plures autorum locos terminationē illam Græcam , quām hanc Latinam , habere: & quotidie ex veterum codicūm auctoritate illam pro hac reponi.

Sed videndum ne *Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Physica, Musica*, quæ antea docui esse τὰ γραμματικά, τὰ ῥητορικά, τὰ διλέξεις, τὰ Φυσικά, τὰ μουσικά, aliquis falso credat esse ηγραμματική, ηρητορική, itidēmque in cæteris. Quod tamen contingere non potest vbi genitiuus aut datiuus aut ablatiuus pluralis inuenitur : veluti in iis quos attuli locis : ad quos lectorēm remitto: eum admonens præterea ne quibusdam fidem habeat, qui docentes declinatiōnem nominis Grammatice, huic eius singulare Grammatice, grammatices, &c. pluralem istum adiunixerunt, Hæc grammatica, Horum grāmaticorum , His grammaticis.

* P O T E R V N T ad hoc de terminatione caput pertinentia nonnulla colligi & ex iis quæ de mendosa declinatione dicta sunt (vt vitiosa est ablatiōrum terminatio, Ianthe,

à nominatiuo *Ianthis*, pro Ianthide: & *Charybde*, à nominatiuo *Charybdis*, pro Charybdi) poterunt ex iis etiam sumi quæ in capite de mendosa quarundā vocum scriptura dicentur. Verūm antequam hoc claudam, de voce quadam dislērendum est ante paucos annos usurpata, in qua mirum est terminatione Græca, sine vlla ratione, reiecta, Latinam fuisse assumptam. Ea est *Nomocanonus*, ex Græca *νομογάνων* facta. At ego aut *Nomocanon* terminatione Græca, aut certè pro simplici *νανῶν* itidem *canonus* dicendum esse aio. Quòd si hunc sonum nullæ aures ferre possunt, miror aliquas inueniri quæ illum tolerare queant. Si forte tamen aliqua terminacioni huius nominis *Nomocanonus* insit canonici iuris cautela, quam ignorem, de illa moneri cupio.

De quibusdā adiectiuis nominibus ex Græco sermone sumptis, sed terminatione Latina deformatis. C A P. V.

DI X I in proximè præcedente capite cum de aliis qui circa terminacionē committūtur erroribus, tum verò de novo quodam qui à paucis annis introductus est,

in nomine substantiuo *Nomocanonus*: nūc de quibusdam adiectiuis nominibus, quæ quum ex lingua Græca prodierint, terminatione Latina deformata fuerunt, verba sum facturus. Primum autem exemplum, & quidem ex iisdem libris vnde substantiuum illud *Nomocanonus*, petitum, est *synodalis*. Cur enim, quum substantiuum synodus dicentes, Græcam vocem (cuius scriptura est *συνώδος*) usurpemus, non itidem *synodicus* adiectiuum ab iisdem Græcis non mutuamur? & *synodalis constitutio* potius quam *synodica* dicimus? Præsertim quum illius terminationis formam sequendo, pro *συνώδης* dicere non *synodicè*, sed *synodali-*
ter oporteat: quod auribus multo etiā quam illud nōmē est asperius. Idem & de *Patriarchalis* dicendum est. quum enim *Patriarcha* sit *πατριάρχης*, cur iam Græcam linguā relinquentes, vel potius Græcam cum Latina commiscentes, adiectiuo *Patriarchalis* pro *Patriarchicus* utimur? Verūm vt à vocabulis quorum usus minus latè patet, ad aliud veniam cuius significatio est eiusmodi vt eo quilibet frequenter opus habeant, cur, quum nōmen substantiuum *Grammatice* sermo Græcus Latino commodauerit, non itidem adiectiuum *Grammaticus* inde su-

D E A B V S V L I N G . G R . 62

munt quidam , sed pro eo *Grammaticalis*
barbare dicere non erubescunt? Vsi eo sunt
(dicent) cum alii quidam , tum verò Sidonius
Apollinaris,in his versibus,

Quicquid rhetoricae institutionis,

Quicquid grammaticalis aut palestræ est.

Quasi verò nō ii etiā qui Sidoniū multorū
annorum spatio præcesserunt, barbara ple-
raque habeant. Numirum suo versui quàm
Latinitati seruire maluit. alioqui enim vt
rhetoricae, sic etiam *grammaticæ* dixisset. Vi-
cissim enim si *grammaticalis* admittatur , &
rhetoricalis admittéendum erit: si & *rhetoricalis*, certè & *dialecticalis*, aliáque id genus nō-
nulla. Sed in tam putidis vocabulis diutius
immorari nolens, hoc vnum addo, tantum
abesse vt Latini nominibus huiusmodi ex
Grēco sermone sumptis Latinam termina-
tionē darent, quum ex substantiis adiecti-
ua facere vellent, vt contrà quædam ex iis
quæ planè sua erāt, nihilque linguae Græcæ
debebāt, terminatione Græca vestirent. Ab
Epistola tamen non *Epistolicus* tantùm sed
etiam *Epistolaris* dici posse creditur. Atque
adèò apud Martialem lib. xiiii, cuidam di-
sticho præfixum est hoc lemma, *Chartæ e-
pistolares*. Sed non perinde fides hisce ver-
bis habetur , acsi suis ipse poeta versibus ea

inclusisset. Sicut tamen *epistolaris* hīc affertur pro *epistolicus*, ita *quantitas syllabaria* pro *quantitas syllabica*, dicunt quidam. In syllabicæ autem quantitatis mentione recordor, non nullos Græcam illam terminationem i c v s (nimirum à Græca Ι Κ Ο Σ profectam) non bene alicubi usurpare, in compositione: veluti quum dicunt *Declinatio parisyllabica* & *imparisyllabica*. Neque enim dubium est quin dicendum sit *parisyllaba* & *imparisyllaba*. Siquidem Græcè nō dicitur ιονούλλαβηνός & αινιονούλλαβηνός (quia tunc duo adiectiva copularentur) sed ιονούλλαβος & αινιονούλλαβος.

E S T E T I A M . Vbi terminatione Græca minus fortasse tutum sit uti quam Latina: vt in nominibus quæ ἔθνη vocantur. Qualia sunt, Μεγαρέως, à Μέγαρᾳ: & Πειραιῶς, à Πειραιῃ. Nam vt pro Μεγαρέως dicitur *Megarensis*, ita pro Πειραιῶς quin Prieneis recte dicatur, dubitari non potest: an verò & Prieneus satis Latinum sit, aliquis in dubium vocare possit, quanuis eo Sidonius Apollinaris utatur.

*De quibusdam vocabulis in quibus ab
orthographia receditur.*

S I V E

*De cacographia, vel mendosa scriptu-
ra, quarundam vocum.*

C A P. VI.

NO LIM à me expectare lectorem
quod fortasse, nisi præmoneretur;
ab huius capituli titulo expectaret: nimis
ut quodam grammatico more ipsas etiam
huius argumenti minutias persequar: &
quām multis in locis litera quæpiam La-
tina locum Græcæ apud plerosque occupet,
commeinorem. Pauca enim tantum huius
generis menda (eaque insigniora & magis
latentia) recensuisse contentus, ad maiora
venire decreui. Incipiam igitur à nomine
Bosphorus, & quæram quid hīc agat litera *H*,
quum Græcè dicatur *Βόσπορος*, non *Βόσφο-
ρος*. Possem autem vicissim proferre multa
quibus eam literam (siue eum afflatum, ut
Varro appellat) in Latino sermone plerique
inserūt, quum tamen à Græcis per τ non Φ
scribantur. Sed transibo potius ad diph-
thongum *AE*, & interrogabo cur illam
e.i.

omittentes in plerisque vocabulis è Græco sermone sumptis , quibus per necessaria est, (si qua habeatur ratio deductionis) contrà Læuis pro polito scribant, ea vtentes, quum Græci dicant λῆιος . Rogabo cur eadem diphthongo vtantur in plerisque adiectiis quæ itidem & non αι apud Græcos habent. id est, cur *Orpheus* scribant, *Vlyssaeus*, *Achillæus*. Item cur hanc ipsam diphthon-
gum & nonnunquam mutant in i, scriben-
tes nimirum *Xenophontius* & *Thucydidius*,
pro *Xenophonteus* & *Thucydideus*. Ve-
rū super hac ipsa diphthōgo quæstionem
maioris momēti doctis etiam proponam:
nimirum quomodo & in i breue à mutari
Latinis existiment: adeò ut ex χειράγρᾳ pos-
sint chiragra facere, prima correpta: itidēm-
que χειρύγης vertere in chirurgus prima
breui. Aduocabitur statim Martialis versus,

Sed nil patrono porrigit: hæc chiragra est.
Verū quis Martialem ita scripsisse perfū-
dere sibi poterit? Nisi forte idem arbitretur,
cum, quum dixit de poetis Græcis,

Sed Græci, quibus est nihil negatum,
Et quos ἀπει δέξεις decet sonare,
tanquam credidisse illorum esse licentiam vt
etiam χειράγρᾳ prima vel producta vel cor-
repta possent pro arbitrio sonare. At qui si-

quis hoc sibi persuaderet, non Martialis non mini sed suo magnam iniuriam faceret. Ed tamen (quod planè ridiculum est) res venit, ut quidam grammatici lepidam hanc quæstionem mouerint, an licet in *chiragra* primam syllabam producere, quum Martialis eam corripiat. O grammaticis a grammatis dignam quæstionem. Evidem quicunque *chiragra* ibi tueri volunt, aut non didicisse aut oblii esse videntur, Græcos non solùm $\chi\acute{e}g\acute{e}$ sed $\chi\acute{e}g\acute{e}$ quoque dicere: ideoque *chiragra* Latinos dicere posse prima producta, sequendo vulgarem scripturam, $\chi\acute{e}g\acute{e}\chi\acute{e}g\acute{e}$: sed licet illis *cheragra* quoque dicere, prima correpta, tanquam à $\chi\acute{e}g\acute{e}\chi\acute{e}g\acute{e}$. Prudenter itaque Ioannes Secundus (poeta vix vlli poetarum nostri seculi secundus) *cherurgus* scripsit, quum primam corripiendam sibi videret, in hisce hendecasylabis oppido quam lepidis,

Es simul medicus, simul cherurgus.

Cur? mittis Stygium viros ad orcum

Et manu simul & simul veneno.

Contrà vero quidam, illam grammaticorum dubitationem sequens, non *cherotheca* sed *chirotheca* scripsit: quanuis primam corripiens, in his verbis quibus pentametrum claudit,

-terfa sit chirotheca manu.

Verum ut haec nomina relinquens, ad alia quædam pergam, qui fit, obsecro, ut quum Græci dicant *σπαθίγμα*, sicut verbalement *σπαθίω*, hoc autem à nomine *σπαθίς* originem habeat, tamen *stratagema* non *strategema* maxima pars hominum dicat? Quid verò dicemus de eo qui (ut error errorem parit) non solum ita scripsit, sed etiam literam a quæ locum literæ occupat, corripuit?

Nobile magnanimi dicat stratagema Philippi.

Credibile est certè iam inueteratum error oculos illi, quod ad syllabæ quantitatem attinet, præstrinxisse. Gallica nostra lingua hanc vocem à Græcis, ut alias quamplurimas, est mutuata: sed ita ut ipsa quoque *Stratageme* dicat pro *Strategeme*. Certè siue ex ipso Græci sermonis fonte istud vocabulum haüserit, siue iam in Latino inuentum ex eo acceperit, non dubium est quin erroré illum foueat (sicut de alia quædam voce dictum à me antea fuit) foueant verò eundem & multa exemplaria, etiam quæ manu sunt scripta.

Ptolemaeus dicendum esse constat, ut Græcè Πτηλεμαῖος: cur igitur non vulgus

tantum sed alii etiam nonnulli *Ptolomaeus* dicunt? Evidem & hic Gallica lingua fautorum erroris dici queat: quippe quae dicere soleat *le roy Ptolomee*, non *Ptolemee*. Hoc tamen in nomine multo pauciores labuntur, quam in *Dionysius*, de Baccho, quum enim Bacchum a Graecis vocari Διονύσιον constet, non Διονύσιον, quotusquisque tamen aliter quam *Dionysium* cum appellat? Peccatur & in quibusdam nominibus Θυμοῖς, eiusdem litteræ interiectione: ut in *Bæotius*. Multi enim pro *Bæotus* dicunt *Bæotius*: quasi Graecis Βοιωτὸς & Βοιωτίος diuersum usum non haberent, ut Latinis Italus & Italicus. Quidam verò in quarundam urbium nominibus peccant, dum ex parte tantum esse Graeca sinunt: ut qui ex *Adrianopolis* faciunt *Adrianopolis*. Eodem certè iure (siquid iuris hic est) *Constantinopolis* in *Constantinopolis* possent vertere.

Quod si & alia quae ignari Graecæ linguæ depravant cōmemoranda hic essent, adderem superioribus appellatiuis nominibus *idolatra* (sequendo & hic Gallicam linguan) pro *idololatra*: item *metoscopus* pro *metoposcopus*: necnon & alia his adiungarem. Sed quorundam similiū errorum qui illius etiam linguæ peritis obrepunt, faveam.

cere mentionem malo. Ex his est *Nemæus*
leo pro Nemæus, *νεμέαյος λέων*. Cui planè
 similis sed magis inueteratus est error in no-
 mine *Piræus* pro *Piræus*. Quanuis enim
 nihil manifestius esse possit quām ex Πε-
 παιδίοις effici Piræus, terminazione Latina,
 factum est tamen nescio quomodo ut Te-
 rentii & Ciceronis exemplaria hic error oc-
 cuparit. & ita quidem ut quanuis Ciceronis
 editiones posteriores & integrum lectionē
 habeant, & Terentio eam reddant, Teren-
 tianæ contrà omnes eum errorem foueant.
 Afferam autem prius Ciceronis locum. Is
 extat libro epistolarum ad Atticum septi-
 mo, *Venio ad Piræa. in quo magis reprehē-
 dendus sum quod homo Romanus Piræu-
 scripsierim, non Piræcum (sic enim omnes no-
 stri locuti sunt)* quām quod i n addiderim.
*Non enim hoc ut oppido præposui, sed ut lo-
 co.* Et tamen Dionysius noster, & qui est no-
 biscum Nicias Cous, non rebatur oppidum
 esse Piræa. Sed de re video. nostrum qui-
 dem si est peccatum, in eo est quod non ut de
 oppido locutus sum, sed ut de loco. secutusque
 sum, non dico Cæciliū, Mane ut ex portu in
 Piræum (malus enim autor Latinitatis est)
 sed Terentium, cuius fabellæ propter elegan-
 tiā sermonis putabantur à C. Lelio scribi-

Heri aliquot adolescentuli coimus in Piræum. Et tamen apud Terentium, vti dixi, Piræum, non Piræum legimus. Obiter autem velim & accusatiū *Piræa* terminatio-
nem illic considerari, propter illa quæ à me
tea de illa fuerunt dicta.

Cæterūm vt superiora vocabula in medio decurtantur, seu mutilantur, sic quædam in extrema sui parte. veluti quum ea cui no-
men est *Nausicaa*, *Ναυσίκα*, vocatur *Nau-
sicaa* ab Erasmo aliquot in locis. Quædam
verò & in principio aliqua litera priuantur.
vt medici quidam *afma* & *afmaticus* & pro-
nuntiant & scribūt: non quòd de cantu co-
gitent illi quidem, sed quòd *asthma* esse no-
men illius morbi quem significare volunt,
afma appellari cantum ignorent.

Superioribus autem nō addidi errorem
eorum qui *exanclare* pro *exantlare* scribūt,
quòd satis notum & conuidum esse putarē:
at nunc recordatus à quibusdam scriptu-
ram illam defendi, monendum de eo lecto-
rem, simūlque aliam quoque verbi *exantla-
re* originem ei proponēdam cēsui. Quanuis
enim deductionem à verbo ἔξαλλεν non
improbem, quæro ánon & aliam habere
possit, nimirū à verbo ἔξαρτλαν. Magno
quidem certè est in vsu αἴσαλλαν πένοες.

e.iii.

*De nominibus Grecis quarundam figurarum
partim apud grammaticos, partim a-
pud rhetores, quæ in Latino ser-
mone depravata sunt.*

C A P. VII.

GRAMMATICI plerique inter sche-
mata seu figuratas orationis, quandam
recensent quā *liptotēn* appellant, Græ-
cum, ut aiunt, nomen retinentes. Si tamen
Græcos grammaticos, scholasticas, lexi-
ographos, glossographos, omnes ad unum
consulas, quid hoc verbi sit in Græca lin-
gua, ignorare se uno omnes ore responde-
bunt. At si eosdem roges annoꝝ figuram
quandam norint quæ vocetur *λιπτότης*, vix
ultimam huius vocabuli syllabam protule-
ris, quum id sibi optimè notum esse respon-
debunt. Erunt tamen hodiéque fortassis
qui mordicus scripturam illam retinere vo-
lent, & Seruīi autoritate suam tueri causam
conabuntur. Legitur enim apud illum Li-
ptote, inquiet. At ego *liptotes* quidem, sed
non *liptote*, apud eum me legisse plenis-
que locis, respondebo. Viciniorem au-
tem veritati esse hanc scripturam *liptotes*,

id est, vestigia veræ lectionis (quæ est *litotes*)
 magis retinere, nemo inficiari poterit: nisi
 qui ignorabit Græcè scribi λιτότης. Verum
 nequid fingere dici possim, ex multis Seruii
 locis in quibus illa vox legitur, paucos pro-
 feram. Quorum lectionem ideo non iniu-
 cundam fore spero, quoniam siquid sit in il-
 la tædii, pulcherrimis præstantissimi poetæ
 versibus velut condietur. Inutilem quidem
 certè minimè futuram scio, quum figuræ
 huius aliquot exempla diligēter obseruata,
 in multis poetarum locis iudicium lectoris
 adiuuare & confirmare possint. Incipiam
 autem ab eo vbi hanc figuram definit. In
 hunc igitur locum libri primi Aeneidis,

*ÆEolus hæc contrâ Tuus, ô regina, quid
 optes,*

Explorare labor, mihi iussa capessere fas est.
 annotat, *Mihi iussa capessere fas est, Figura*
est liptotes: quæ fit quotiescūque minus dici-
mus, & plus significamus, per contrarium in-
telligentes. ut hoc loco, non ait, Licet mihi
implere quæ præcipis: sed, nefas est non im-
plere quæ iusseris. Item, Munera nec sperno.
Id est, libenter accipio. Eodem modo in i-
stum locum libri vltimi eiusdem poematis,

Scis ut te cunctis unam quæcumque La-
tinæ

*Magnanimi Ionis ingratam ascendere
cubile,*

Prætulerim, ista scribit, *Liptotes figura per contrarium. plus enim dicit, & minus significat. nanque alias omnes est persecuta, huic verò libenter indulxit. Et dicit se hanc omnibus prætulisse, quasi etiam alias in honore habuerit. Tale est & illud Salustianum, Mare Ponticum dulcius quam cætera. quum nullum dulce sit.* Idem in hunc versum Georg. lib. 11, *Et gens illa quidē sumptis non tarda pharetris, scribit, Non tarda, id est strenuissima. nā liptotes figura est. Non multo post, in hunc versum, *Miscuerūntque herbas & non innoxia verba, annotat, Liptotes. id est no-*Nec tibi cura canum fuerit postrema, hac ipsa figura vsum esse poetam tradit, & quidem eam illo eodem nomine hic quoque appellans. Liptotes (inquit) pro, Magna tibi cura sit canum.* In hunc eiusdem libri versum, *Nec mihi displaceat maculis insignis & albo, habet ista illius commentarii, Liptotes figura. id est, valde placeat. ut, Munera nec sperno.* Quæ verba, tanquam familiarissimum figuræ huius exemplum, alibi etiā affert: ut videbis in duo-

bus qui proximè sequétur. Quos ideo præcedentibus adiungo, quoniam in illis hæc ipsa figura, non iam *liptotes* sed *litotes* ab eo nominatur. In his igitur Maronis verbis,
Quid prodest quod me ipse animo nō spernis
Amynta, figuram illam esse admonens, hæc scribit, *Animo non spernis, id est Libentissime amas.* Et est *litotes figura: sicut*, *Munera nec sperno*. In hūc quoque verbum libri primi Georgicæn, *Nec nulla interea est in aratae gratia terræ*, ab eo scribitur, *Litotes figura est. id est, maxima & precipua. ut, Munera nec sperno.* Fortassis autem sunt & alii apud eundem grammaticum loci, vbi vera lectio seruata fuit. Verūm etiamsi ne vñus quidē veram illam lectionem haberet, in tantum grammaticum quomodo tam crassī erroris suspicio cadere posset? Evidem vel litera s quæ in aliis locis itidem habetur, vbi litera p inserta scribitur *liptotes*, cum hac suspicione liberat. Potius enim *liptote*, vt grammaticorū vlgus, scripsisset, quam *liptotes*, cum s. Ac fortassis aliquis illud corum cōmentum quo figura hæc appellata dicitur *liptote*, à verbo λειπων, pro oraculo habens, me illi nō acquiescere mirabitur. *Liptote* (inquit) est defelio. à λειπω, id est deficio, vel linguo. Sed noua quædam lingua Græca quærenda

fuerit quæ tale verbale à tali verbo peperisse dicatur. At verò *litotes*, id est λιτότης, à nemine in Græcis literis mediocriter saltē versato non agnoscetur. Agnosci quidem certè debebit, quum manifesta sit ab adiectuo λιτὸς deductio: perinde videlicet acsi is qui hac figura uti dicitur, parcus loqui dicetur. Ac profectò quum nihil sit aliud quàm extenuatio quædam eius quod intelligi volumus, videri posset μείωσις ad eandē significationem posse accommodari: Fabius tamē μείωσιν esse scribit quum sermoni deest aliquid quominus plenus sit. Sed ego περὶ λιτότης nequaquam λιτὸς differui: in eorum certè potissimum gratiam qui toties hoc nomine *liptote* marginem librorum Virgilii insignierunt.

A B I S D E M, nimirum à grammaticis, figura quædam poetica vocatur, Græco, ut aiunt, nomine, *Endiadys*, vel *Hendiadys*: multūsque est illorum de hac sermo: quum tamen sermo Græcus nullam figuram quæ ita nominetur, agnoscat. Quis enim apud eos vñquam ἐνδιάδης legit? (nisi fortè alicubi participiū ἐνδιάδης extet à verbo ἐνδιαδύω) At si ἐν Δῆλοῦ dixeris, aut etiam ἐν Δῆλο, tum verò & illi quorū aures barbariei nondum sunt assuetæ, figuræ cuiusdam

nomē à se agnoscī fatebuntur. Neque verò est quòd recentiores illi grāmatici qui *Hendiadys*, siue *Endiadys*, aut etiam *Endyadys*, scribunt, Seruum sibi patrocinari putent: quòd apud eum quoque scriptum sit *endyadis*. nam in hunc Maronis locum, Aeneid. lib. i,

-molémq; & mōtes insuper altos Imposuit,
annotat, Id est, molem montis. Et est figura
endyadis: ut una res in duas diuidatur, me-
tri causa interposita coniunctione. ut alibi,
Pateris libamus & auro. Id est, pateris aureis.
 Aliáque multa eodem pacto à Marone di-
 cta esse admonet, nullam figuræ mētionem
 faciens, sed dicta esse tradens eo modo quo
Molémque & montes. Nam *In breuia &*
*syrtes ita dici ait pro *In breuia syrtium:* & *Ar**
boribus atque umbris* pro *Umbris arborum.
 Item, *Hic membris & mole valens, pro Mo-*
le membrorum valens. Sed sunt etiam loci
 vbi in mentione eiusdem generis loquendi
 exēplaria habēt, ἐν Διὰ δύον, vel ἐν Διὰ δύο,
 quāuis figurā esse non dicat, vt in eo quā
 primum attuli loco. Siquidem in hæc verba
 Georg. lib. ii, *Pateris libamus & auro*, scri-
 bit, *Pateris aureis.* ἐν Διὰ δύο. Et in istū ver-
 som Aeneid. v, *Quid si quis cæstus ipsius &*
Herculis arma Vidisset? annotat, *Cæstus &*

arma, $\text{et} \Delta \text{λε} \delta uον$. *Arma*, id est cæstus. Iam igitur eiusdem Seruui autoritate, qua suum errorem excusatui erant, aperte accusari vident. Quum autem de Seruio loquor, de exemplaribus commentariorum eius intellico. Etiamsi enim in omnibus locis *endiadis* vel *endyadis*, siue *hendiadys* aut *hendyadis*, scriptum esset, nihil minus tamē quām tanto viro imputandus tantus error esset. De quo etiam quum tot verba facio, lumē soli admouere velle mihi videor: sed vici- sim dū mihi cum quo generē hominum sit negotium cōsidero, & marginē multarum Virgilii editionū sicut superiore illa *Liptote*, ita etiam hac *endiadys* foedatum recordor, manum de tabula ponere vix queo. Quid quōd ab *endiadys* fecerunt etiam accusatiūm *endiadyn?* nempe hoc restabat. Obiter autem lectorē monitum volo de exemplo quod vltimum ex Seruio attuli, in eo Virgilii loco, si eius expositionem sequamur, non tam figurā hanc $\text{et} \Delta \text{λε} \delta uον$, quām $\pi\epsilon\xi\eta\mu\sigma\tau$ ibi esse mihi videri. Præterea, me ab his discentire qui nullum figuræ illi $\text{et} \Delta \text{λε} \delta uον$ in soluta oratione locū esse tradunt (quan- uis & ipse Seruius hoc scripsisse feratur) quū in locis nonnullis eam obseruarim. Sed heus tu lector, aliam præterea quandam fi-

guram, nouā tuis auribus fortasse futuram,
& quidem illi de qua differui, planè contra-
riam, ex me, vel potius ex Donato, discito.
Ea est, *Δύο δι' ἐνός*. In hunc enim Andriæ Te-
rentianæ locum,

*Sanè pol illa temulenta est mulier & te-
meraria,*

*Nec satis digna cui committas primo par-
tu mulierem,*

hæc scribit in postrema verba, *Duas res, nec
parientē, nec primo partu. Figura, Δύο δι' ἐνός.*
*ut Virgilius, -non me tibi Troia Externū
tulit. Et, Dum domus Aeneæ Capitolī im-
mobile saxum Accolet. Meminuit verò &
alibi eiusdem figuræ.*

V T A V T E M in figura Endiadys siue
Hendiadys præcipua deprauatio in eo ver-
satur quod tres voculæ in unam sint confa-
tæ, sic in *hyphen* duarum in unam confla-
tione peccatur. Sed illi quidem figuræ accu-
satuum dederūt *Endiadyn*: at huic *Hyphen*
diuersum à nominatiuo accusatiuū inueni-
re non potuerūt. Tradūt igitur *per hyphen* di-
xisse Maronem *antemalorum*, hoc in versu,
-neque enim ignari sumus antemalorum.
Profectò multos esse scio qui norint qui-
dem quis sit usus figuræ *hyphen* (si modò &
hoc figuris annumerari debet) sed tamen

80 H E N R. S T E P H. A D M.
quid hoc vocabulum sonet ignorent. A
que adeò ex iis ipsis qui *hyphen* corruptè d
ci cogitant pro $\bar{\nu}\varphi'\bar{\epsilon}\bar{v}$, paucis in mentem v
nit quid cum illo $\bar{\epsilon}\bar{v}$ subaudiri debeat. Disc
igitur, grammaticos Græcos, quum dicu
 $\bar{\nu}\varphi'\bar{\epsilon}\bar{v}$, breuitatis causa omittere substantit
 $\mu\acute{e}g\acute{s}$: rursusque cum hoc substantiuo sul
audire genitium $\lambda\acute{o}g\acute{ou}$. Perinde est enii
acsì dicerent, $\bar{\nu}\varphi'\bar{\epsilon}\bar{v} \mu\acute{e}g\acute{s} \lambda\acute{o}g\acute{ou}$, id est *Si*
vnam partem orationis. quoniam videlic
quæ ad duas orationis pertinent partes, i
vnam coniunguntur. Quum autem $\bar{\nu}\varphi'$
ita dici à Græcis persuasissim quidem mihi
sed nullius grammatici testimonio pertin
cibus probare possem, incidi tandem i
quosdam Græcorum scholiastarum loco
qui meam istam opinionem abundè cor
firmarunt. Eorum vnius est apud enarrato
rem Aristophanis. Desinant igitur ita lo
qui vt dicant hoc vel illud dictum est *per hy
phen*: quod perinde est acsi diceretur, *P*
sub vnam partem orationis.

VOCEM *amphibologia* superioribus ad
dam necesse est, nisi præuaricator in
quam agendam suscepi causa esse velim.
Neque verò aduersariorum multitudo m
àferenda de hoc quoque vocabulo senten
cia deterrebit. Aduersarios voco qui no
solùr

solùm ad hunc vsque diem *amphibologia* mendosè dixerunt, sed etiam posthac, licet à me admoniti, in eo perseuerare volent. Aliā certè huius erroris in quem adeò multi inciderunt, nō esse originem crediderim, quām quòd huius nominis eādē debere esse putauerint terminationem quę est horum, Perissologia, Tautologia, Palillogia, Brachylogia, Macrologia. Quid quòd illa quoque scriptura *amphibologia* in Seruī commentarios intrusa fuit? Nam in hunc locum Aeneid.lib. x,

*Assaracique duo, & senior cum Castore
Thybris,*

hæc scribit, *Possimus & solum Thybrim senem accipere: possimus & Castorem, si legamus, Et senior cum Castore. nam amphibologia est.* Atque alibi itidem *amphibologia* apud eum legitur. Verū si rcuiuisceret tantus grammaticus, hoc eum in suo dolore solaretur, atque adeò magnam illi doloris sui partem leuaret, quòd libranos non vbiq; sibi similes, id est, non vbiique vel socordes vel temerarios, commentarij eius habuerint. Quemadmodum enim antea ostendi veram præcedentium vocabulorum scripturam alicubi emergere, ita etiam de hoc dici potest. Extant enim apud eundem ali'

loci vbi librarii *Amphibolia* & *Amphibolon*, aut etiam utrumque, nobis integrum reliquerunt. ut in hunc versum AEneidis lib. I,

*Aurea subnectens exerte cingula mam-
mae Bellatrix,*

annotat. *Amphibolon est hoc loco, utrum ipsa aurea, an aurea cingula. Sciendum tamen, plerunque amphiboliam metri ratione dissoluui, &c.* Verum quum mirum, in modum inueteratus sit error huius vocis *amphibologia* pro *amphibolia*, & cū aliorum multorum, quorum singulis propè diebus libri in lucem prodeunt, tum verò Eraclii (qui & ipse passim ita scribit) autoritate nitatur ne quis talem scripturam (id est hunc manifestum errorem) stultè defendere conetur, eum apud se considerare iubebo, non posse dici *amphibologia* quin præcedat *amphibologos* (quemadmodum *brachylogos* prius est quam *brachylogia*, & *macrologos* prius quam *macrologia*: necnon adiectiuum *perissologos* ante substantiuum *perissologia*, imagine mur necesse est, itidemque in ceteris) Atqui *amphibologos* non potest componi nisi ex *amphibos* & *logos*: sicut *brachylogos* ex *brachys* & *logos*, sicut *macrologos* ex *macros* & *logos*, eodemque modo cætera: & ita tandem eis τὸ ἀπονόμη deduci erimus, quum il-

lud *amphibos* nihil magis Græcum sit quam Latinum : sed *amphibolos* dicendum sit , ei quidem certè qui Græcè loqui velit . Adeò ut si hoc adiectiuūm cum λόγος compónat , dicerē cogatur ἀμφιβολόλόγος & ἀμφιβολολογία , utpote syncope nullum in talibus locum habente . Sed tunc ita fuerit Græcus hic sonus , vt barbaræ potius quam Græcæ aures eum ferre possint .

N O M I N I S *etymologia* similis præcedēti termiñatio ipsum mihi in memoriam reuocavit , quum alioqui nec sit itidem figura , nec eadem de hoc quæ de illo dicenda sint . Neque enim mendosè dicitur *etymologia* , sicut *amphibologia* vitiosum esse vocabulum docui : sed in eius significatione à plerisque peccatur , quum *etymologiam* & *etymon* unum idemque valere putant . quod certè perinde est acsi inter *etiologya* & *etion* nihil discriminis statuerent .

F I G V R A quædam est quæ ab omnibus propemodum grammaticis appellatur *eclipsis* ; quum *ellipsis* vocari debeat : & paucos esse video ex viris etiam doctissimis , quos illi in hunc suum errorem non pertraxerint . Quid refert (dicet aliquis) siue hoc siue illo nomine eam appelles ? potestne tantillum in scriptura discrimen magnam

f. ii.

significationis differentiam afferre: Imò vero tantum inter hæc discriminiſ esse dico quantum esse potest inter illa quæ recte & illa quæ secus dicuntur: nec magis illa figura *eclipsin* dici posse pro *ellipsin*, quam solis *eclipsin* appellari *ellipsin*. Sed huic errori autoritatem quorundam etiam veterum scriptorum exemplaria dederunt, nam ip ea quoque hic grassatus est. Quorum è numero est Fabius Quintilianus. Verum qui veteres codices terere consuerunt, & experientia sunt edocti quanta librariorum audacia fuerit, ne hoc quidem, vt opinor, mirabuntur. Est certè inde natus error, vt opinor, quod *eclipsis* notissimum semper fuerit vocabulū, propter *eclipsin* solis (qua in significatione à lingua nostra retinetur) at *ellipsis* non item. Et quoniam non paucos fore scio qui me de re leui, vt paulo ante dixi, contendere existiment, visum est in eorum gratiam (præsertim si Græcae linguae sint studiosi) propriū utriusque usum attingere. Sumam autem à verbis unde hæc nomina deducta sunt, initium: quū hæc illorum significationē sequi, vel horum significationem ex illorum significatione p̄dere, necesse sit. Verba igitur illa esse ἐκλείπων & ἐλλείπων, apertum est. Et τὸς ἐκλείπων qui-

dem compositio manifesta est: ἐλείπειν au-
tem præpositionem nō seruauit integrum,
id est immutatam: quum sit ex ἐν & λείπειν.
Dicitur itaque ἀκλείπειν quod deficit, quod
non amplius extat, quod in natura rerum
esse desiit. vt si nihil auri vsquam reperi-
tur, dicendum esset, ἀκλείπει τὸ χρυσόν, vel
ἀκλείπει τὸ χρυσόν: at si aliis quidem aurum
esset & superesset, mihi autem deesset, dice-
rem, ἐλείπει με χρυσόν, vel τὸ χρυσόν. Quum
verò & aliis plerisque modis sibi peculia-
rem usum habeat utrumque horum ver-
borum (vt in meo Thesauro Græcæ linguæ
apertè docui) pauca duntaxat addam, ex
quibus *ellipsin* non *eclipsin* vocandam esse
eam figuram patebit. Eam contrariam esse
pleonasmō constat: quum *ellipsis* sit in ora-
tione cui aliquid deest quominus plena sit:
contrà *pleonasmus*, quum aliquid in ea re-
dundat. At ecce, verbo ἀλεονάζειν contra-
rium est non ἀκλείπειν, sed ἐλείπειν: vt vide-
re est cum apud alios, tū verò Isocratem &
Aristotelem. Atque hic ἐλείπειν & ὑφέβαλ-
λειν inter se itidem opponit, eorumq; ver-
balia ἐλεύθερος & ὑφέβολος. Huc pertinet &
quod ἀντελῆς λόγος esse dicitur à grāmaticis
oratio cui nihil deest, in qua nihil est extrin-
secus assumendum, & subaudiendum (vt

f. iii.

grammaticè loquar) relinquitur. at ταῦτα
λὺς opponitur ἐλλιπής, non ἀκλιπής. Ita &
apud Athenæum quidam, τὸ δὲ στίπνον ἔντε-
λέσ, καὶ μηδὲν ἐλλιπές. Item, η καλλωπίζουσιν
γυνὴ dicitur Ἱεραπεύειν τὸ ἐλλιπές, nimirū quæ
pulchra est, sed nō ab omni parte: siue, quæ
non omnibus pulchritudinis partibus in-
structa est. At verò anus quæ exacto pul-
chritudinis tempore, & effecto iam corpo-
re, pulchritudinem frustra quæreret, dicetur
frustra velle reuocare τὸ ἀκλιπές, seu τὸ ἀκ-
λιπόν. Vtar & alio exemplo. Quem nódum
robur naturale deseruerit, seu destituerit, sed
morbo aliquo debilitatum fuerit, dicetur a-
liquibus remediiς Ἱεραπεύειν τὸ ἐλλιπές τὸ πά-
μης, seu τῆς ἰχύος: at senex decrepitus, qui
idem facere conabitur, dicetur & ipse fru-
stra Ἱεραπεύειν τὸ ἀκλιπές seu τὸ ἀκλιπόν. Fa-
teor alioqui interdum in certo quodam ge-
nere loquendi vtriusque usum in diuersis
exemplaribus itueniri: vbi actiuam signi-
ficationem habent, idcōque & accusatiuum.
veluti apud Plutar chū in Agesilai vita, §d
ἐλλέιψω τεθυμίας, pro hoc ἐλλέιψω quidā
libri habent ἀκλέιψω. Sed illorum exem-
plarium fidē vel vnius cleuare potest Xeno-
phon, qui scribit, Cyri Pædiæ lib. 1111, pag.
lxv, mœx editionis, τεθυμίας §dεν ἐλλέ-

ψορθοῦ. Hactenus de his duabus vocibus, iis quidem qui peruvicaces non erunt, nimium multa: at iis qui peruvicaciter errorem suum tueri, & veritati (quæ vel me tacente loquitur) aures occludere volent, nimis pauca.

A T V E R O *ellipsis* apud quosdam ex recentioribus grammaticis inuenitur, non in ea quidem quam dixi significatione, sed pro literæ alicuius assumptione, quæ poetis est in usu. Verùm eos non minore errore *ellipsis* in hac significatione scribere pro *eclipsis*, quām scribunt *eclipsis* pro *ellipsis*, apertius est quām ut mihi tot verbis hīc quot illic sit opus. ἐκθλιψία enim esse elisionem, à verbo ἐκθλίζειν, vel ii qui primoribus tātūm labris Grēcā līnguā degustarunt, scire possunt. Apud Scruiū certè salua manuit huius figuræ appellatio, in vulgatis editionibus: non item altera de qua modò dictum fuit. nam apud eum quoque nominis *ellipsis* locum occupauit *eclipsis*.

A V D I V I qui *parasiopesis* & *aposiopesis* de vna eadēmque figura dici existimarent. Sed diuersam quandam vim præpositionibus δότῳ & ωδῷ in hac compositione inesse sciāt, quæ significationes illorum separēt. *Parasiopesis* (inquit P. Rutilius Lupus) est *schema*, quū aliquid nos reticere dicimus, &

f.iii.

tamen tacitum intelligitur. Et hoc utendum est, quum aut notam rem auditoribus esse arbitramur, aut suspicionem excitare maiorem reticendo possumus. Affertque duo exempla, vnum ex Lycурго, alterū ex Hyperide: quæ apud eum videnda relinquo. At verò *apostolus*, quæ iratis cōuenit, vulgare & insigne habemus exéplum in illo Maronis versu,

Quos ego. sed motos præstat cōponere fluctus.

I N V O C E *dialogismus* error multo fœdior committitur à quibusdam: qui quum incidūt in locos vbi orator aliquis interrogationem quāpiam proponit, deinde ad ea ipsemet respondet, aiunt esse figuram quæ *dialogismus* vocatur: existimantes nimirum *dialogismus* tale quid esse quale *dialogus*: quum tamen *διάλογος* sit à verbo *διαλέγεσθαι*, (quauis alioqui ab actiuis potius talia proficiuntur: ut à *καταλέγειν*, *κατάλογος*: & à *περιλέγειν*, *περίλογος*) at *διαλογισμός* à verbo *διαλογίζεσθαι*. Ideoque rectè Iulius Rufianus, de *dialogismo* loquens, *Hæc figura fit* (inquit) *quum quis secum disputat & voluntat quid agat vel quid agendum putet.* Et subiungit exépla. ex Terentio, *Quid igitur faciam?* Item ex Virgilio, *En quid agam? rursusne procos irrigsa priores Experiar?* Item ex Cicerone in oratione pro Cluentio, *Dem*

iudicibus? mihi igitur nihil queretur. Et in Verrem, Si pupillo redimitur, mihi præda de manibus eripitur. Quod est igitur remediū? Quod? ne liceat pupillo redimere. Iam verò si quis mihi obiiciat, his etiā in locis oratorē ad suam interrogationem respondere, eum cōsiderare iubebo nō simpliciter esse interrogationem, sed interrogationem quādām Διαπορητικήν. vnde etiam fit ut hæc figura magnam affinitatem habeat cum ea quæ diaporesis appellatur.

DIASTOLE quoque est cuiusdam figuræ nomen: quamuis vulgo *diaftole* esse putetur quæ à multis, Latinè se loqui existimantibus, distinctione vocatur: quum interpunkcio appellari potius debeat. quo vocabulo pure Latino repræsentatur Græcum στύγμη. sic tamen ut ipsam quoque præpositionem exprimēdo, sit potius *diastýgmē*: sicut διασίγματι magis quām simplex σίγμα, repræsentaret verbum *interpungere*. Dicitur verò & τέλεσι γένεται, necnon τέλεστήν: cui opponitur τελεία σιγμή. At *diaftole* huc nō pertinet, quod sciam. neque etiam puto dictā à veteribus fuisse de aliqua nota distinctionis inter duas voces, ne per cōpositionem iungi putetur. Nihilo magis agnosco quiddā aliud quod de hoc vocabulo traditur, nimirū

diaistolen , vbi agitur de quātitate syllabica, vocari eā figuram quæ alio nomine *ectasis* appelletur. *Hoc, inquam, minimè agnosco: nec agnoscā,* donec hæ significationes magis idoneis autoribus mihi confirmentur. At verò Diastile necnon Paradiastole de alijs quibusdam figuris dici , autoritate partim Publji Rutilii Lupi , partim Iuli Ruffiniani confirmari potest. *Diacope , sive Dia-*
stile (inquit hic) est quum inter duo eadem
verba diuersum ponitur aliquid medium.
vt , Culpatusve Paris , diuūm inclemētū
diuūm. Et , Duc age , duc ad nos. Et , Scis Pro-
teus , scis ipse. Latinè dicitur separatio. Idem ,
Paradiastole est , quum similes res discernan-
tur contrariis redditis. vt , Triste lupus stabu-
lis , maturis frugibus imbr̄es , Arboribus ven-
ti: nobis Amaryllidis iræ. Et , Dulce satis hu-
mor , depulsis arbutus hædis , Lenta salix
fæto pecori : mihi solus Amyntas. Latinè di-
citur discriminatio. Ac nequis nullum apud
oratores candem figuram habere locum
existimet , afferam & quæ Rutilius Lupus
de ea scribit , licet aliter explicans. Hoc sche-
ma (inquit , de paradiastole loquens) plures
aut uas res , quæ videntur vñā vim haben-
disiūgit: & quantum distent , docet , suam cui-
que propriam sententiam subiungendo. Exē-

plum autem ex Hyperide subiungit, quod cius liber legere cupientibus suppeditabit.

V-E R V M V T ad cacographiam quarundam nominum redeam, quemadmodum nonnullos eiusmodi errores quibusdam etiam vetustioribus grāmaticis communes cum recentioribus esse fateor (quod certè nominatum de *amphibologia* dici posse videtur) ita quidam inueniuntur qui planè recentem recentiorum barbariem redolēt. Cuiusmodi est *allæotheta*, *allæothetæ*, fœminino genere. Esse enim inde hauustum vnde etiam illa, *Chronica*, *chronicæ*, *Biblia*, *bibliæ*, manifestum est. Illi autē *allæotheta* addere possumus *solæcophanem*, vt quod sit eiusdem farinæ. existimarunt enim ita dici *solæcophanes*, vt Aristophanes: ideoque similem accusatiuum illi dederunt. Corruerunt & aliis modis quædam: veluti quum scripserunt *prupergasia* pro ea figura quæ à Græcis *προπέργασις* nominatur: id est, *propergasia* deformarunt in *prupergasia*. Denique & aliis multis modis peccarunt, quos persequi & longum esset, & nequaquam mei instituti. Multo etiam minus operæ- pretium esse puto, commemorare quomodo in exponendis quarundam figurarum nominibus Græca lingua abusi sint, aut de

Græca lingua mentiti sint : yeluti quum *archaismon* quidam tradiderunt à Græcis appellari nihil aliud quàm vbi præpositioni causus vius pro alio datur: alii verò eos acerimè reprehendentes, qui ita nominis *ἀρχαῖσμος* significationem restringerent, addiderunt, idem etiam significare quod solœcophanes. Talia, inquam, persequi, mihi propositum non est, de iis lectorem monuisse contento. Hoc igitur caput claudam, si ei pauca tantùm de cuiusdam figuræ nomine addidero: ea nimirum quæ à quibusdam *cacophaton* ab aliis *cacephaton* appellatur. Quum enim à quibusdam scriptoribus Græcis, ex iis etiam quorum non parua esse debet autoritas, videam figuram illam *κακοφατην* appellari, non *κακόφατον*, nec *κακίφατον*, vereri me dico ne vbi *cacephaton* apud veteres græmaticos legimus, litera *m* omissa scriptum sit pro *cacemphaton*. At illi qui hanc scripturam *cacephaton* suspectam quidem habuerunt, sed quomodo emendanda esset, non animaduerterunt, eam in *cacophaton* fortasse mutauerunt. Sed penes veracia exemplaria (sicubi ea latent) fides esto : ego interim cautius & tutius loquutum me putabo, quum eorum exéplo quorum memini, *cacemphaton* dicam.

*De aliis vocabulis Græcis, in quibus
non circa scripturam, sed circa
significationem peccatur.*

C A P. VIII.

SIGNIFICATIONES etiam tribui nonnullis vocabulis Græcis in lingua Latina, quæ ab illis sunt alienissimæ, ex posteriori præcedētis cāpitis parte notum iam lectori esse potuit, præsertimque ex vocibus illis *dialogismus* & *diasbole*. Sed ut ad insigniora huius erroris exempla veniam, vcl illa vox omnium ore trita *Elenchus* quomodo, obsecro, id significare potest quod plerique omnes ea significari volunt? *Elenchus eorum que hoc libro continentur*. Quis eos docuit vocem ἐλέγχος talem usum habere? At fortassis vox *elenchus* licet à Græcis profecta, apud Latinos tamen peculiarem quandam significationem habet: dicet quispiam. Nimirum si Latini sunt quicunque voce ista sic utuntur hodie, apud Latinos aliū quempiam quam apud Græcos usum habere dicendum est: sed ne illi quidem hunc titulum sibi arrogabunt. Huic autem errori non originem quidem sed autoritā-

tem dederunt verba Hermolai. Is enim postquam suis in Plinium castigationibus dixit, in omnibus vetustis exemplaribus continuò post præfationem verba hæc legi, *C. Plinij Secūdi historiarum mundi elenchos librorum omnium triginta septē, liber unus*, qui primus: hæc annotat, *Est autem elēchos Græcē, idem fere quod οὐδαέος (id est, ut in epistolis ad Atticum scribit Cicero, quasi comprehensio: sed Latine index) δότο Τῦ ἐλέγχειν*, quod significat arguere ac patefacere. id quod solent indices, ab indicando nominati. Scilicet verò tanta esse horum exemplarium debebat autoritas, deinde etiam Hermolai, nimirum se illis credulū præbētis, vt nūquam ista vocabuli huius significatio in dubiū vocaretur. At qui in illis reperitur etiā verbum *explicit*, oppositum verbo *incipit*: vt, *Explicit Plinij historiarum mundi liber primus, incipit secundus. Sic in Terentianis, Explicit Andria Terentij, incipit Eunuchus.* Ergo & verbum *Explicit* locū in Latina lingua habere debebit: quum tamen minimè Latinum esse cōstet, quanuis à Latino sermone ortum: sed explicitum librum Martialis, explicitum tractatum Vlpianus dicat, finitum significans, seu absolutum. Atque vt de verbo *explicit* taceam, cur non pōtius de próptum eadem ratione ex Terentianis exem-

plaribus nomen *periocha* in Latinam linguā introducunt? Ad Hermolaū verò quod attinet, is cautius de verbi ἐλέγχειν significatiōne loquutus est, quām quidam, qui, dum ad illam nominis elēchus significationem falso receptam respicerent, scripserunt verbum illud interdum esse Inuestigare: ideoque aptè indicē libri appellari elenchū, quoniam adminiculo indicis inuestigātur loci. Evidem simulatque didicero ἐλέγχειν esse interdum Inuestigare, illi vocis *elenchus* significationi & ipse assentiar, ac palinodiam canere incipiam. ut nimirum elenchus dicitur quasi Inuestigatio, seu Inuestigatoriū: eadem ratione qua crassiore seculo dicebatur Repertorium. Fatēmur (dicent nonnulli docti viri: nam & ex eorū numero quofdā esse scio qui hīc errorem nolint vel potius non possint agnoscere) ἐλέγχειν falso exponi Inuestigare: sed potest significare Ostendere: eodem modo quo Maro verbo Arguit, quod est ἐλέγχει, usus est pro Ostendit, Patefacit, Prodit: ubi dixit, -*degeneres animos timor arguit.* At ego hoc primū ex iis scire velim, cur potius ex loco Virgilii velint Græcę voci usum hūc astruere, quām eum verbali nomini Latino illius verbi quo Maro usus est, tribuere. ut nimirum argu-

96 H E N R. S T E P H. A D M.
mentum , ab arguendo , id est ostendendo
& patefaciendo , appellant quod clenchum
nunc vocant . Quòd si alias iam signifi-
cationes datas esse illi nomini Argumentum
respondeant , itidein ego ἔλεγχος suas
iam significationes habere , & nouæ cuipia
locum minimè relietum esse dicam . Esto e-
nim , Maronem ita vsum esse verbo argue-
re (qui vsus minimè peculiaris illi est : quum
Horatius dixerit eodem modo , *amantem*
languor & silentium arguit : & Naso , *genus*
arguitur vultu , item *virtus arguitur malis* :
& ab hac significatione argumentum dica-
tur itidē pro indicio) esto etiam Latinos in
illa significatione respexit ad Græcū ἔλεγ-
χον , & imitari ipsum voluisse : quid : quum
& verbū *κατηγόρειν* hanc ipsam signifi-
cationem alicubi habere comperiatur , quam
& ἔλεγχον habet , nōne eadem ratione in-
dicē libri , sicut ἔλεγχον , ita etiam *κατηγόρει-*
αν aut *κατηγόρημα* vocare possemus ? Igno-
scat mihi lector si ad hæc *ἀποπτα* aduersarios
meos compello , quum hac ratione facilius
eos mihi manus datus sperem . Et quan-
uis hunc sermonem iam nimis prolixū esse
videā , duo tamen ei adiicienda sunt . Vnum
est : ex illa quam dixi verbi *κατηγόρειν* signifi-
catione (cuius exempla Thesaurus meus
suggeret)

suggeret) colligi posse fortassis, verbū ἐλέγχω
itidē non esse prima significatione Ostēdo,
sive Arguo pro Ostēdo: atq; adeò nō simpli-
citer esse Ostēdo, sed Conuincendo ostēdo.
vt αὐτὸν ἡλεγξε φύσην ὄντα, Ipsum cōuincē-
do ostendit esse mendacem. Vel, Ita cōuicit
ut mēdacet esse ostēderit. Deinde, etiamsi
ἐλέγχω esset simpliciter Ostēdo, cur ἐλεγγος
potius cā significationē haberet quām σύμ-
μα? quod ab eo verbo est quo significari sim-
pliciter Ostendo, nullus est qui nō fateatur.

*De p̄φωδia autem & quibusdam aliis
in proximè sequente capite dicetur.*

*De aliis vocibus variis, in quibus partim su-
perior ille in significatione, partim alias,
& quidem varius, cernitur Græcæ linguæ
abusus.*

C A P: IX.

Ex i i s q u i nōnullis Græcæ linguæ
vocabulis Latino sermoni immixtis
sunt abusi, alii tanquam in tenebris errarūt,
vt pote qui nullam eius cognitionem habe-
rēt: alii (vt antea dixi) præludentē sibi gram-
maticen, atque ipsum usum, loquendi ma-
gistrum, cōtempserunt, & se ὑπερ τὰ ἔσχα μ-

g. 1.

μὴ πιστεῖν non viderunt. Quanuis autē illi errores de quibus in prima huius libri parte differui, crassi sint, ideoque illi Græcæ linguae ignorationi imputandi videri possint: sunt tamen ex illis quoque nonnulli quos & peritissimi sermonis illius per imprudentiam commiserunt & committunt. Posseintque illis addi & alii, in quorū nonnullos quum homines sermonis illius non ignoros incidisse certò sciam, tamē id me dicentem vix impetraturum fidem spero. Tale est, *epitoma*, *epitomatis*. quis enim olim tale verbū ex ore alicuius hominis profectum fuisse putet qui grammaticen Græcam vel à limine (quod aiunt) salutasset: & tamen ita se res habet. Sed de erroribus eiusmodi in prima huius libri parte dicere contentus fui: at illi de quibus postea tractavi, necnon ii de quibus nunc sum tractaturus, ab illis sunt diuersi. An autē quædā hīc pro erroribus habeam, quæ contrā emendatè dicantur, lectorum esto iudicium, eorum quidem certè qui & longo vsu linguā Græcam callēt, & errorem suum ingenuè fateri quām ei patrocinando tergiuersari malunt.

Thesauro & *Bibliothecario*, vocabula sunt ex Græcis quidē nominibus facta, *thesaurus* & *bibliotheca*: sed iniuriam nos Græ-

co sermoni facere puto quum talem cius vocabulis terminationem affluimus : quasi verò ipsa , sine Latinæ adminiculo , eadem illa exprimere non possit : quum in promptu sint ei θησαυροφύλαξ & Βιβλιοθηκοφύλαξ . Eiusdem cum illis duobus farinę est *Apocrifarius* , quod quidam maiorum nostrorū seculo de pōtificiis legatis usurparūt.

Quidam verò aliter hācē duas linguas miscent , vocabulū vnum ex duobus , Græco & Latino , conflātes : perinde acsi id ubique facere liceat , aut etiam fieri commodè possit . Horum autem in numero ponendi sunt qui *monoculus* in Latinum sermonem inuexerūt , vel potius inuehere conati sunt . Neque tamen ignoro quædā Latinos usurpare quæ ex suo & Græco vocabulo essent composita , & quorundam à Fabio etiam mentionē fieri : sed eorū alia est ratio . Neq; pro illis facit *pultiphagus* , aut tale aliquod à iocante comœdia excogitatum verbum .

De lingua Græca malè mereri videntur & qui vocabulum aliquod Græcum legi Latini sermonis seruire cogunt : veluti qui *inelytissimus* dicunt . Malè etiam mereri de illa puto eos qui voci cuiquam Græcæ in Latino sermone formam tribuunt quam in suo nō haberet : licet ibi nonnullæ eam habeant .

g. ii.

Cuiusmodi est *Stoicida*. quis enim *Stoici* patronymici formam aslumere posse credat apud Latinos , quum id illi & aliis id genus in Græca lingua sit negatum ?

Sunt verò & qui vsum quorundam Græcorum in Latina lingua extēdere latius volunt,quām in Græca extenditur. Veluti qui passim *Metricus sermo* vel *Metrica oratio* dicunt. Nā μέτρον quidē est versus seu carmē, sed μετρικὴν λόγον ne ipsi quidē Græci dicūt, quod sciām: quū alioqui huius adiectui aliquē in vtraq; lingua esse vsum non inficiet.

Qui verò *dīatam* in ea significatione dixerunt qua Gallicus sermo interdum vtitur αὐτὶ ἀοτίας (quum dicit faire diete) multo etiam grauius peccasse dici possunt : atque ita nouam significationem huic Græco vocabulo dedisse, vt simul eā quā apud Græcos habet restringerent : quum δίαιται exigat quidem ἀοτίας interdum , sed & alia plurima. Neq; hīc omittēdi qui *rhapsodiā* pro farragine dicūt. Sūt etiā qui *scholia* non vocāt, nec vocāda putāt, nisi quæ sunt breviter in scriptorem quempiam annotata: quum tamen nusquam apud Græcos χόλια ita restringi animaduerterim. Ex quodam Ciceronis loco in epist. ad Atticum videtur hæc opinio initium sumpsiisse. Esto verò, *scholiū*

à Cicerone ibi dici de commentatiuncula quapiam : an propterea *χόλια* iustum commentationem significare non possunt? Nisi forte qui ita sentiunt , dicant Latinis placuisse hunc illius vocabuli vsum coarctare, vt contrà nominis *scholæ* significationē dilatare. Sed huius exépla milii sunt in promptu, illius desidero. Et quoniam in huius vocabuli mentionem incidi, addam aliquid & de vſu vocis *gymnasium*, non eos qui pro schola seu ludo literario usurpat, damnaturus (vt à quibusdam damnari scio) sed contrà defensurus. Nam me quoque memini de hoc vocabuli istius vſu aliquando fuisse reprehensum. Sciant igitur gymnasium ita de schola posse dici per metaphoram, vt si quis literariam palæstram eam vocaret: & Tullium ita vſum esse cū alibi, tum in iis quæ Paradoxis est præfatus, *Ego autē illa ipsa quæ vix in gymnasii& in otio Stoici probant, ludens conieci in communes locos.*

Quidam pro substantiis adiectiua usurparū: vt qui autorē eius operis quod *ἐπηρεάζοντες* dicitur, appellat *etymologicum*, quū vocare debeat *etymologū*. licet & ipse alios in appellatione illa per imprudētiām aliquādo sequutus sim. Differant saltē necesse est illa quantum *πήτως* & *πητοεργός* differūt. Vicis-

g. iii.

sim autem substantiis quidam male adiectiuorum locum tribuunt. Sed Erasmus quoties *phasides* aues dicit pro phasianis, errorum hunc alio cumulat : quoniam hic adiectuum à substantiis significatione longè recedit.

Nonnulli verò in quibusdam vocibus quæ affinitatem inter se habent (sicut quod ad scripturam attinet) grauius etiam peccat. Atque hic ob ea quæ modò dixi de autore operis quod etymologicum vocatur, recordor tituli libri cuiusdam in quo multi propter illam vicinitatem falluntur : qui nimirum Clementis *spāματη* vocant eos libros qui *spāματης* dici debent, ut & ab eo inscripti fuerunt. Quām autem vicinæ sunt hæ scripturæ, tam sunt significationes remotæ. Aliquot tamen locis idem peccatum & ipse typographus admisit. De alio erroris genere hic monebo, valde quidem diuerso, sed tamen itidem ad titulos librorum pertinente. Is est eorum qui, vbi duo nomina alicui scriptori dantur, quorum alterum est *parris*, vtrumque vni eidēmque tribuunt. Sic male *Eusebius Pamphilus* ab omnibus appellatur, qui *Eusebius Pamphili* vel potius *Pāphili filius* vocari debet : Εὐσέβιος Παφληστίνης. Sic *Hermeas Sozomenus*, qui dici debet

Hermeas Sozomeni filius, Ερμίας ὁ Σωζόμηνος. Sed qui Eὐστέργεις τῷ Παυφίλῳ & Ερμείου τῷ Σωζόμηνος legerunt, nō animaduerterunt more Græco subaudiri debere ӯȝ.

Fuerūt & qui vocabula quædam, Græca quidem, sed in alia in terminationem transformata, in suā Latinam linguam inuenerūt: veluti qui ex νεώπνεος fecerūt *neotericus*. Donec enim id apud quempiā scriptorem Græcum, eūmque ἀξιόπιστον, inuenerim, aliud mihi de vocabulo isto persuadere non potero. Sic verò quidam ex τύμβος fecerunt *tuba*. vt hīc, -*exigua est hæc mihi tuba satis*. Sic in isto versu, *Tumba brevis Priami herois*. Nescias certè sitne à Græco τύμβος, an à Gallico *tumbe*: quo significatur itidem τύμβος, idque fœminino itidem genere. At verò nōmē *monoculus*, cuius antea mentionem feci, primam tantum sui partē Græcæ linguæ debet.

Vt autē verba quædā in Latinū sermonē inuecta fuerūt ex Græcis facta, sed priscis tamen Latinis incognita: ita vicissim quidā verbū ex Græco factū, & iam olim ab ipso Terentio usurpatū, è Latinitatis finibus expellere conati sunt, in ea quidē certè significatione qua hic comicus usus est. Quum enim ita in extrema Eunicho ille scripserit,

g. iiiii.

-at ego pro isto Phaedria & tu Chærea
Hunc comedendum & deridendum vo-
bis propino:

quidam *propino* in *præbeo* mutauerunt. Sed quanuis eius & ingenium & iudicium qui mutationis huius autor extitit , plurimi faciam , & quanuis ad quasdam quas assert rationes, autoritatem librorum aliquot veterum adiungat , nunquam hæc καγυοτοπία mihi placuit. Quo lubentius vidi verbum *propino* in suam sedem repositum à doctissimo & diligētissimo viro, Gabriele Faerno. Lubēter etiam legi hāc eius annotationem, qua veteris lectionis velut assertorē & vindicem se præbet. Recentissimus quisque & pessimus liber, *præbeo*: Bembinus verò & omnes alij antiqui, *propino* habent: ut in lectione vulgata. Ita & Donatus: qui dicit *Gnathonem* facet è sic dixisse, ut parasitum, & ut qui de conuinio loqueretur. Atqui si dixisset, *deridendum* *præbeo*, quid faceti esset in dicto? Nec versui propterea timendū, quod *propino* primam corripiat. nā & eandem producit *Martialis*. Subiungit autem quatuor *Martialis* locos quibus id cōfirmat.

s v n t porro & vocabula quædā Græca in vulgarem linguam Latinam, id est, *eam* *qua* *hodie* *vulgus* *vititur* (de ea enim à

me institutus est sermo) non aliunde quàm ex theologicis scriptis profecta: quæ ideo nō alibi quàm in scriptioribus ad theologiam seu ad Christianam religionem pertinentibus locum habere videntur. Incipiam autem à vocabulo *hypocrita*, quod ex ipso Euangeliō manavit: & Gallico sermoni (dicensi *hypocrite*, mutata duntaxat terminazione) nō minus familiare est quàm si Gallicū esset. Evidem per necessariū esse fateor hoc verbum, quum eiusmodi sit ut eo vix carere possimus: hoc præsertim seculo, quo frequenter in huiusmodi homines incidimus, adeo ut eorū sēpe facienda sit mētio. Eo vix posse nos carere dico, quoniam alioqui verborum aliquot periphrasi id circuloqui necesse est quod uno exprimimus: & quidē pluribus malè exprimere, quod unico significanter dicimus. Nam pro *hypocrita* si quis dicat Homo simulatus, illis non satisfaciet qui vocis illius vīna intelligūt: præterquam quod Latinus esse videtur, Homo simulatio ingenio. Quod si quis illa Salustii verba huc accommodare velit, *Qui aliud clausum in pectorē, aliud in lingua prōptum habet*, ne hac quidē lōgiuscula periphrasi vim illius nominis assequetur. quia nō quævis simulatio, sed virtutis alicuius simulatio voce illa declaratur. Ideoque interrogatus quid Latinē dici

posset quod voci illi responderet , nihil ex-cogitare aptius potui quām Simulator virtu-tis: sic tamē vt faterer latius etiam patere interdum hæc verba quām pateat Gallicè *hypocrite*: ob generale nomen virtutis. quoniā interdum dicitur de eo qui, vt quodpiā vitiū tegat, virtutem aliquam ei vito contrariam simulat & præ se fert. Possint fortassis ad exprimendam vim huius vocabuli aptari & verba quibus Cicero in vertendo quodam Platonis loco vtitur: vt nimirum sint hypocritæ, Qui quum maximè fallūt, id agunt vt boni viri esse videātur. Verūm hoc de quibusdā tātūm. quia nō omnes hypocritæ illis fallaciis gaudent, sed solum siquod aliud vitium illis inest, conātur tegere & dis-simulare. adeo vt quoddam hypocritarum genus hoc etiā versu describi, dicturi meritò simus, *Qui Curios simulant & bacchanalia viuunt.* Quāuis autē tantu' pere nobis labo-randum sit in eo exprimendo quod totum vna voce illa significare possumus , tamen non video quomodo nobis ea vti in aliis quām iis quos dixi locis liceat : vt nimirum eò unde prodiit reue:tatur.

Iam verò quemadmodum *hypocrita*, *ὑπόκριτης*, alium vsum in Euāelicis habet scriptis quām eum qui passim apud scripto-

res Græcos inuenitur, (sicut nimirum ἑορτὴν οὐρανοῦ aliud Homero. & Herodoto quām eorum posteris significat) ita etiam parabola, παραβολή. quum parabola, παραβολή, nō sit ibi cōparatio seu similitudo simpliciter, sed ænigmatica quædam cōparatio vel allegorica, aut etiam ænigma seu allegoria. Retincent Galli talēm vocis illius usum, quū dicunt *Parler par paraboles*. Ex quo per depravationē factum fuit *phariboles*: sic tamē vt simul immutatam aliquantum significationem habeat. In hoc autem nominis *parabola* usū eadem cauzione utendum fuerit qua & in illo nominis *hypocrita*.

Quædā sunt alia vocabula in Latinum theologorum sermonem ex Græco introducta: quæ tantum abest vt tantos autores habeant, vt vix inuenire possint fortasse qua se autoritate tucri queant. Sed de illis, & aliis quæ nunc persequi nō vacat, quintam de iis quæ in quantitate quarundam vocum è Græco sermone sumptarum peccantur, aliás, Deo fauente, à me dicetur.

